

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Projekt 2.0

Wersja robocza

Ryczywół, 2020

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Metodologia prac.....	4
Organizacja procesu tworzenia Programu.....	5
Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju	6
Nadrzędne dokumenty strategiczne	7
Programy Zintegrowane.....	8
Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego.....	9
Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych	9
Wyzwania rozwojowe	18
Wizja i misja rozwoju Gminy Ryczywół	21
Plan operacyjny Programu	22
System wdrażania Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028	62
System monitorowania i ewaluacji Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028	
Konsultacje społeczne	63

Wprowadzenie

Program Rozwoju Gminy Ryczywół opracowano na lata 2021-2028 w oparciu o partnerstwo środowisk lokalnych. Na kształcie Programu zaważyły przede wszystkim uwarunkowania wynikające z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2020-2027, która w sposób zasadniczy determinuje realizację poszczególnych obszarów rozwojowych Gminy Ryczywół. Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju samorząd gminny został zobowiązany do przyjęcia programu rozwoju. Podstawę normatywną stanowi w tym względzie art. 19 ust. 3b ustawy, zgodnie, z którym „program rozwoju jest przyjmowany przez radę gminy w drodze uchwały”. W wymiarze kompetencyjnym powyższy obowiązek powtarza art. 18 ust. 2 pkt 6a Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, który powierza do właściwości rady gminy przyjmowanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Podstawą prawną przedmiotowego opracowania jest nowelizacja Ustawy o Zasadach Polityki Rozwoju z 24 stycznia 2014 r., nakładająca na gminy obowiązek opracowania programu rozwoju. Zgodnie z polskim prawodawstwem dokumentem obligatoryjnym winien być Program Rozwoju Gminy, który stanowi nową generację dokumentów o charakterze programującym.

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Gminy, określającym obszary, cele i kierunki rozwoju w przestrzeni prowadzonej przez władze Gminy. Mając na uwadze obowiązujące zasady rozwoju regionalnego w Polsce (tzw. nowy paradygmat rozwoju regionalnego) oraz wyzwania, przed jakimi stoi Gmina Ryczywół, Program odpowiada na potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty gminnej.

Największymi atutami Gminy Ryczywół są położenie przy istotnych szlakach komunikacyjno-transportowych oraz atrakcyjne zasoby kulturowe, przyrodnicze i rolnicze. Dobre skomunikowanie z głównymi drogami województwa oraz dziedzictwo kulturowe mieszkańców gminy, również stanowią o jej możliwościach rozwojowych. Poprzez swoje walory środowiskowe i komunikacyjne, obszar gminy może stanowić atrakcyjne miejsce dla nowego osadnictwa oraz potencjalny teren turystyczno-rekreacyjny.

Wykorzystanie tych szans powinno stać się w najbliższej przyszłości jednym z najważniejszych wyzwań, stojących przed całą wspólnotą samorządową. W tym kontekście, u podstaw realizacji celów i kierunków interwencji Programu leży nawiązywanie współpracy pomiędzy Gminą a sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, sektorem gospodarczym, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.

W systemie zarządzania polityką rozwoju, Program pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych, którzy mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne plany strategiczne. Dzięki temu dokument ten jest również narzędziem

---

kierowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi w układzie zarówno lokalnym, jak i ponadlokalnym. Tworzenie partnerstw na etapie realizacji poszczególnych kierunków interwencji niniejszego Programu, będzie miało kluczowe znaczenie dla rozwoju Gminy, w tym również w związku z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych. Realizacja wyzwań rozwojowych Gminy Ryczywół będzie się wiązać z podejmowaniem współpracy pomiędzy samorządami wszystkich szczebli, instytucjami państwowymi, partnerami społecznymi i prywatnymi. Stąd też Program nie obejmuje wyłącznie zadań będących w kompetencjach samorządu gminnego, ale wskazuje na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej. Takie podejście jest zgodne z nowym paradygmatem polityki regionalnej państwa - wieloszczeblowym zarządzaniem Strategią.

Z uwagi na okres tworzenia przedmiotowego dokumentu, to jest połowa roku 2020, przy wzięciu pod uwagę czynników związanych z tworzeniem na poziomie unijnym oraz krajowym nowych podstaw programowych, Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 jest spójny z priorytetami i celami dokumentów szczebla krajowego i regionalnego w większości przypadków do końca 2020 roku, tj.:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Gminy, Obszary wiejskie;
- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.;
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.;
- Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2020 r.;
- krajowych strategiach sektorowych;
- Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2020.

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 został przygotowany w wyniku prac prowadzonych przez władze samorządowe Gminy Ryczywół. Dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach debaty publicznej wykonywanej w formule online z uwagi na panujące w okresie realizacji opracowania ograniczenia komunikacyjne spowodowane pandemią COVID-19.

Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Program Rozwoju Gminy Ryczywół stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

Metodologia prac

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 kładzie nacisk na zrównoważony rozwój Gminy (bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej), prowadzący w efekcie do poprawy, jakości życia

mieszkańców i budowania jego trwałych podstaw ekonomicznych. Konstrukcję Programu oparto na ekspercko-partycypacyjnym modelu budowy planów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego, oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji odpowiedzialnych za rozwój terytorialny w Polsce.

Podstawą metodologiczną dla sformułowania niniejszego dokumentu jest metoda tzw. metaanalizy pozwalająca na uchwycenie danych wynikających nie tylko ze statystyki, ale również innych danych źródłowych (np. opracowania o charakterze społecznym oraz gospodarczym).

Istotą tego narzędzia jest tworzenie zrównoważonego programu rozwoju i zarządzanie nim. Aspekt zrównoważenia wiąże się z tym, że oprócz wymiaru bezpośrednio mierzalnego (np. finansowego) obejmuje także wymiary nieposiadające z góry podanych miar i sposobów oceny, które mogą zostać wypracowane lokalnie, z uwzględnieniem specyfiki danej organizacji.

Podjęcie takie podkreśla, że mierniki finansowe i pozafinansowe muszą stać się częścią systemu informacji dla pracowników na wszystkich szczeblach organizacji samorządowej. Cele strategiczne oraz mierniki są tutaj czymś więcej niż doraźnie zebranymi finansowymi i pozafinansowymi wskaźnikami rezultatów. Mierniki strategiczne pozwalają na zapewnienie równowagi pomiędzy uzyskiwaniem bezpośrednich wyników, a budowaniem przyszłych wyników. Metoda ta reprezentuje ponadto równowagę pomiędzy obiektywnymi, łatwo policzalnymi miernikami wyników, a subiektywnymi, opartymi na ocenach pozaliczbowych, miernikami napędzającymi przyszłe rezultaty.

Organizacja procesu tworzenia Programu

Zarządzanie strategiczne w sytuacji Gminy Ryczywół to kierowanie wieloobszarowym rozwojem w długim przedziale czasu, dzięki wykorzystaniu rzetelnej wiedzy płynącej z analizy i oceny bieżącej oraz projektowaniu spodziewanych scenariuszy rozwoju JST, a także dzięki przewidywaniu zmian w otoczeniu.

Zgodnie z tymi założeniami, proces budowy Programu Rozwoju przebiegał wieloetapowo:

1. Obraz środowiska lokalnego – diagnoza społeczno-gospodarcza.

Celem pozyskania obiektywnej oceny sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potencjału JST, przeprowadzona została diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Ryczywół w układzie dynamicznym i porównawczym (benchmarkingowym). Analizę przeprowadzono w oparciu o metodologię zastosowaną do delimitacji JST Województwa Wielkopolskiego. Główną motywacją było zachowanie spójności Programu z jednym z głównych dokumentów nadrzędnych, czyli ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2020. Zastosowana metoda pozwoliła na określenie potencjału rozwojowego Gminy Ryczywół w przyjętych 7 obszarach badawczych (potencjał turystyczny, potencjał gospodarczy, kapitał ludzki, jakość życia, infrastruktura komunikacyjna, atrakcyjność turystyczna, zarządzanie rozwojem), ujmujących w sposób kompleksowy ogół zjawisk społeczno-gospodarczych, zachodzących na jej terenie. Każdy obszar podzielono w zależności od jego charakteru

---

i stopnia złożoności na podobszary. W analizie poszczególnych podobszarów badawczych uwzględniono łącznie prawie 70 wskaźników statystycznych, które pozwoliły na przedstawienie poszczególnych aspektów badania w sposób mierzalny, zapewniający porównywalność oraz przeprowadzenie możliwie obiektywnej oceny i interpretacji poszczególnych zjawisk i trendów społeczno-gospodarczych. Wykorzystano takie źródła danych statystycznych, jak: Bank Danych Lokalnych GUS, Regionalna Izba Obrachunkowa w Poznaniu; Ministerstwo Finansów; Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej; Okręgowa Komisja Egzaminacyjna; Urząd Statystyczny w Poznaniu; Urząd Komunikacji Elektronicznej. Efektem prac było powstanie Raportu diagnostycznego dla Gminy Ryczywół, opisującego podstawowe uwarunkowania rozwojowe Gminy w ujęciu dynamicznym i porównawczym.

Wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej stały się materiałem wyjściowym do analizy zasobów własnych i otoczenia (analiza SWOT). W niniejszym dokumencie, w rozdziale pt. „Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych” zawarto najważniejsze wnioski z przeprowadzonej analizy.

2. Identyfikacja obszarów priorytetowych i sformułowanie planu operacyjnego.

Przedmiotem kolejnych prac warsztatowych stał się wybór obszarów priorytetowych i celów strategicznych oraz budowa planu operacyjnego Programu. W oparciu o wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej, analizy SWOT oraz ewaluacji dotychczasowej Strategii Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2007-2020, dokonano identyfikacji obszarów priorytetowych (kierunków rozwoju). W efekcie przeprowadzonych z zespołem roboczym prac zdefiniowano 3 obszary priorytetowe:

- ⇒   PRIORYTET 1.   **ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH;**
- ⇒   PRIORYTET 2.   **KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA;**
- ⇒   PRIORYTET 3.   **NOWOCZESNE ZARZĄDANIE.**

Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju

Konieczność tworzenia gminnych dokumentów planistycznych o charakterze strategicznym nie wynika wprost z przepisów prawa. Znowelizowana w 2013 r. ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tworząca podstawy prawne do przygotowania przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zasad wdrażania programów Unii Europejskiej na lata 2021-2028, wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez JST wymienia jedynie program rozwoju województw oraz programy ponadregionalne. Katalog ten pozostaje jednak otwarty, a wśród podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie polityki rozwoju wymienia samorząd gminny.

Ugruntowana praktyka prowadzenia polityki rozwoju na szczeblu gminnym realizowana jest najczęściej w postaci tworzenia gminnych programów rozwoju. Zasady lokalnej polityki

rozwoju powinny jednak uwzględniać wytyczne w zakresie prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach. Poczynając od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, w szczególności uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Spójności, poprzez strategiczne dokumenty krajowe, przygotowywane przede wszystkim przez administrację rządową, a kończąc na wojewódzkich i subregionalnych programach rozwoju, opracowywanych przez samorząd województwa.

Zdefiniowany układ instytucjonalny programowania polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych, wzmacnia efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Spójność w wymiarze wertykalnym jednocześnie prowadzi do koncentracji środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

Nadrzędne dokumenty strategiczne

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważna jest też sama filozofia redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach uległa przeorientowaniu z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych. Będący podstawą Europejskiej Polityki Spójności Program Europa 2020 oparty został na trzech priorytetach:

- (1) Rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach;
- (2) Promocji gospodarki oszczędzającej zasoby;
- (3) Propagowaniu gospodarki o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2021-2028 jest średniookresowy **Program Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)**. Dokument ten, przyjęty 25 września 2012 r. wpisuje się w nowy system strategicznego zarządzania rozwojem kraju poprzez uwzględnienie wytycznych odnośnie głównych kierunków rozwoju, płynących z długookresowego Programu Rozwoju Kraju **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**. Podstawowe priorytety SRK, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych to:

- (1) Sprawne i efektywne państwo,
- (2) Konkurencyjna gospodarka;
- (3) Spójność społeczna i terytorialna.

W kontekście programowania polityki rozwoju na szczeblach niższych ważne jest, że SRK stanowi odniesienie dla dokumentów przygotowywanych na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2020-2027 – umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

Programy Zintegrowane

Dopełnieniem i swoistym narzędziem realizacji priorytetów określonych przez SRK jest 9 programów zintegrowanych, których zadaniem jest rozwinięcie działań SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument ***Krajowy Program Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Gminy, obszary wiejskie***. Zgodnie z przedstawionym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:

- Wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych);
- Tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe;
- Finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję);
- Wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne;
- Zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania programami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

Spośród pozostałych programów zintegrowanych szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych programów, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych JST. Wśród najważniejszych programów należy wymienić następujące dokumenty:

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. „Dynamiczna Polska 2020” – dokument przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i uchwalony 15 stycznia 2013 r. – szczególnie w zakresie działań zmierzających do realizacji takich celów jak: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej gospodarki, stymulowania innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy oraz wspieranie napływu innowacyjnych i odpowiedzialnych inwestycji;

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i uchwalony 26 marca 2013 r. – szczególnie w zakresie działań zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w procesie kreowania lokalnej polityki rozwoju, wzmacniania wzajemnego zaufania obywateli oraz zaufania obywateli do instytucji i organów państwa, a także wzmacniania gotowości mieszkańców do działania na rzecz społeczności lokalnej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i uchwalony 18 czerwca 2013 r. – szczególnie w zakresie działań na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia mieszkańców, wydłużenia aktywności zawodowej osób starszych, przeciwdziałaniu procesom wykluczenia społecznego oraz kreowania polityki edukacyjnej zmierzającej do podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest **Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020**. Założenia tego dokumentu przewidują koncentrację środków na najważniejszych dla województwa priorytetach oraz przejrzysty podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju.

Struktura Strategii obejmuje obszary polityki rozwoju województwa, a także kierunki i sposoby działania w tych obszarach. Dla każdego z obszarów interwencji sformułowano cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian w perspektywie do 2020 roku. Każdy z celów strategicznych w ramach obszarów realizowany jest poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań priorytetowych. W odniesieniu do poszczególnych kierunków polityki sformułowano został program postępowania, określający pożądaną stan docelowy, a także czynniki sprzyjające i ograniczające możliwość osiągnięcia zmiany będącej pochodną realizacji celu strategicznego.

Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych

Pierwszą częścią prac nad opracowaniem Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 było przygotowanie diagnozy podstawowych uwarunkowań rozwojowych Gminy Ryczywół, stanowiącej wieloaspektową analizę statystyczną procesów zachodzących we wspólnocie samorządowej. Poniżej zamieszczone zostało streszczenie najważniejszych wniosków płynących z analizy diagnostycznej Gminy:

Potencjał geoprzyrodniczy

Gmina Ryczywół jest gminą wiejską, leżącą na terytorium powiatu obornickiego, w województwie wielkopolskim. W latach 1975-1998 gmina stanowiła część dawnego województwa pilskiego, w rejonie administracyjnym Chodzieży. Od północy graniczy z gminą Budzyń (powiat chodzieski), od zachodu z gminami: Czarnków, Połajewo (powiat czarnkowsko-trzcianecki), od południa z gminą Oborniki, a od wschodu z gminą Rogoźno. Powierzchnia gminy Ryczywół wynosi 15 476 ha (155 km²), licząc przy tym 7 281 mieszkańców (2019 rok), w tym stale zamieszkałych 7 205 i 76 czasowo zamieszkałych. W związku z powyższym gęstość zaludnienia oszacowano na 47 os./km². Na terenie gminy znajduje się 14 sołectw i 32 miejscowości. Gminę Ryczywół podzielono na 19 obrębów geodezyjnych: Boruchowo, Dąbrówka Ludomska, Gorzewo, Gościejewko, Igrzyna, Krężoły, Lipa, Ludomicko, Ludomy, Ninino, Orłowo, Piotrowo, Połajewice, Radom, Ryczywół, Skrzetusz, Tłukawy, Wiardunki i Zawady.

Potencjał gospodarczy/ kapitał ludzki

Gmina Ryczywół ma 7 379 mieszkańców, z czego 49,6% stanowią kobiety, a 50,4% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 4,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,6 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Ryczywół zawarli w 2019 roku 23 małżeństwa. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,64 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 29,2% mieszkańców gminy Ryczywół jest stanu wolnego, 59,0% żyje w małżeństwie, 3,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,9% to wdowy/wdowcy. Gmina Ryczywół ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 2. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 0,27 na 1000 mieszkańców gminy Ryczywół. W 2019 roku urodziło się 39 dzieci, w tym 49,4% dziewczynek i 50,6% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 434 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,17 i jest nieznacznie mniejszy od średniej dla województwa. W 2019 roku 37% zgonów w gminie Ryczywół spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 31,0% zgonów w gminie Ryczywół były nowotwory, a 5,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Ryczywół przypada 10,10 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla Województwa Wielkopolskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.

Gospodarka Gminy Ryczywół opiera się w dużej mierze na dobrze rozwiniętym rolnictwie. Powierzchnia rolna w Gminie Ryczywół zajmuje obszar 10 912 ha, co stanowi ponad 70% całego obszaru gminy. Wskazuje to pośrednio na rolniczy charakter gminy. Zdecydowaną większość użytków rolnych stanowią grunty orne – 8 525 ha. Analiza powierzchni sadowniczej wskazuje na niewielkie znaczenie tego rodzaju wytwórczości rolnospożywczej dla mieszkańców gminy (zaledwie 44 ha - 0,4% ogółu użytków rolnych dostępnych w gminie). Największy obszar powierzchniowy, spośród spotykanych na terenie gminy upraw roślinnych zajmuje produkcja zbóż. Ziemniaki zajmują ok. 4% całej powierzchni zasiewów. Produkcja zwierzęca w gminie obejmuje głównie trzodę chlewną, bydło.

Na terenie gminy funkcjonują również przedsiębiorstwa produkcyjne oraz drobne przedsiębiorstwa usługowe i handlowe. W gminie Ryczywół na 1000 mieszkańców pracuje 152 osoby. 47,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 52,4% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Ryczywół wynosiło w 2019 roku poniżej 5% (5,9% wśród kobiet i 2,4% wśród mężczyzn). W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Ryczywół wynosiło 4 101,05 PLN, co odpowiada 90.60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Ryczywół 634 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 222 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -412. 38,8% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Ryczywół pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 45,8% w przemyśle i budownictwie, a 14,2% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W gminie Ryczywół w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 530 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 387 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 67 nowych podmiotów, a 32 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2019 najwięcej (69) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (33) w roku 2012. W tym samym okresie najwięcej (67) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (32) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2017 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Ryczywół najwięcej (49) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (501) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników. 7,7% (41) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 36,3% (192) podmiotów, a 56,0% (297) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Ryczywół najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: budownictwo (27,9%) oraz handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle (21,4%).

Jakość życia

Komunikacja samochodowa na terenie gminy odbywa się na drogach: wojewódzkich (warto dodać, że przez teren gminy przebiega odcinek trasy S11), powiatowych i gminnych. Przez teren gminy przebiega jedna droga wojewódzka nr 178 z Obornik w kierunku Wałcza, pozostałe to drogi powiatowe i niższego rzędu.

Układ komunikacyjny gminy stanowią następujące drogi:

- drogi gminne 88 km
  - drogi powiatowe 47,49 km
- w tym:
- 1352P Ninino-Skrzetusz 6,5 km,
  - 2019P Ryczywół-Gorzewo 2,5 km,
  - 1177P Ryczywół-Tłukawy 3,0 km,
  - 1846P Ryczywół-Krężoły 2,3 km,
  - 2020P Ryczywół-Zawady 2,6 km,
  - 29422 Ninino-Wełna (przez Wiardunki) 4,51 km
- drogi wojewódzkie 8,25 km,
  - chodniki około 13 km.

Gospodarę wodociągowo-kanalizacyjną gminy prowadzi Przedsiębiorstwo Komunalne w Ryczywole Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ryczywole przy ul. Mickiewicza 14, 64-630 Ryczywół. Działalność prowadzona jest w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która została zawiązana aktem notarialnym w dniu 30 listopada 2015 roku. Łączna długość sieci kanalizacyjnej, którą Spółka zarządza wynosi około 38 km, natomiast łączna długość sieci wodociągowej około 103 km.

Do lipca 2018 roku na terenie Gminy Ryczywół funkcjonowała tylko jedna Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego w Ryczywole z Filią w Ludomach. Wobec zgłaszanych przez mieszkańców, jak również wynikających z aktualizacji strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ryczywół, problemów z funkcjonowaniem służby zdrowia, wybudowano w 2017 roku nowy budynek z przeznaczeniem na ośrodek zdrowia w Ludomach

W 2019 roku w gminie Ryczywół stwierdzono szacunkowo nieco ponad 100 przestępstw i wykroczeń. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,49 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Ryczywół wynosi 81,60% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Ryczywół najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 11,87 (wykrywalność 77%) oraz przeciwko mieniu - 7,83 (wykrywalność 67%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,93 (wykrywalność 100%), o charakterze gospodarczym - 1,64 (75%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,22 (wykrywalność 100%). Gmina Ryczywół jest organem prowadzącym dla następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Ryczywole,

- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Ludomach w skład którego wchodzi:

- Szkoła Podstawowa im. K. Marcinkowskiego w Ludomach,
- Przedszkole Publiczne w Ludomach

- Przedszkole Publiczne w Ryczywole.

Należy dodać, że na terenie gminy działa również Gminny Ośrodek Kultury w Ryczywole funkcjonujący na podstawie statutu nadanego Uchwałą Rady Gminy nr XII/78/2015 z dnia 25 listopada 2015 r. W ramach bieżącej działalności środki finansowe Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej zostały wydatkowane na:

- spotkania autorskie w Bibliotece Publicznej, m.in. z panią Laurą Łącz i Emilią Krakowską,
- 40-lecie pracy pani Marii Kogut,
- otwarcie hali widowiskowo – sportowej,
- Walentynkowe Śpiewanie,
- ferie i wakacje w GOK-u (wyjazd do Palmiarni do Poznania, balik, dzień artystyczny, włoski dzień),
- koncert „Czarno to widzę”,

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

- organizację obchodów Święta Uchwalenia Konstytucji 3 Maja,
- organizację konkursu „Mikrofonia”,
- organizacja koncertów z okazji Dnia Kobiet (7 koncertów w sołectwach)
- Dni Ryczywołu,
- Wyjazd z dziećmi na lotnisko wojskowe Krzesiny
- Dożynki,
- obchody rocznicy wybuchu II wojny światowej,
- koncert inauguracyjny roku kulturalnego 2018/2019 (koncert zespołu Tacy Sami),
- organizację Święta Odzyskania Niepodległości,
- Muzyczne Zaduszki,
- koncert kolęd U. Lidwin.

Poza wyżej wymienionymi imprezami Gminny Ośrodek Kultury wydatkował środki na zapewnienie prawidłowego funkcjonowania GOK i Biblioteki Publicznej. Do kosztów tych zalicza się m.in.: koszty wynajmu pomieszczeń, ogrzewanie, dostarczanie wody i odprowadzania ścieków, wywóz nieczystości stałych, usługi telekomunikacyjne, dzierżawę kserokopiarki, obsługę BHP, koszt zakupu książek do bibliotek, ubezpieczenie mienia. Należy również dodać, że na terenie Gminy Ryczywół działa sieć świetlic wiejskich oraz jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.

.

Atrakcyjność przyrodnicza

Wody powierzchniowe

Na wody powierzchniowe na terenie gminy Ryczywół składają się cieki wodne, kanały i rowy oraz w minimalnym stopniu zbiorniki wodne. Ich całkowita powierzchnia wynosi 160 ha. Największy obszar zajmują kanały i rowy – 143 ha, znacznie mniejszy - cieki wodne – 16 ha, a zbiorniki wodne tylko 1 ha. Obszar gminy jest terenem bezzeziornym.

Cały obszar gminy należy do dorzecza rzeki Warty. Przez gminę biegnie dział wodny III rzędu oddzielający zlewnię rzeki Wełny od zlewni rzeki Kończak.

Zlewnia Wełny w granicach gminy obejmuje fragmenty zlewni Flinty i Strugi Sokołowskiej. Największy obszar w gminie należy do zlewni rzeki Flinty, która ok. 1 km na południe od granicy gminy (miejscowość Rożnowice - gmina Rogoźno) wpada do Wełny. W górnym biegu

---

Flinta przyjmuje jeden dopływ - Rygę, nazywaną również Kanałem Radomskim albo Morzysławskim, która odwadnia północno-zachodnią część gminy, wokół miejscowości Radom.

W obrębie zlewni rzeki Kończak, odwadniającej zachodnią część gminy, znajduje się zlewnia cząstkowa Kanału Kończak, która obejmuje obszar rozciągający się od miejscowości Łopiszewo i Krężoły aż do południowej granicy gminy.

Na terenie gminy znajdują się także obszary bezodpływowe, skoncentrowane w północno-zachodniej jej części, w granicach zlewni rzeki Rygi i Kończak. Największy z nich, znajdujący się między miejscowościami Piotrowo i Skrzetusz, charakteryzuje się utrudnioną infiltracją wód powierzchniowych w głąb. Pozostałe dwa obszary obejmujące południową część miejscowości Radom i tereny przyległe charakteryzują się dobrą przepuszczalnością podłoża (obszary chłonne).

Obszar gminy należy do obszaru Borów Nadnoteckich, będącej częścią Wielkopolsko-Pomorskiej krainy przyrodniczo-leśnej. W jej granicach znajdują się fragmenty Puszczy Noteckiej, części obszaru kompleksu leśnego ciągnącego się od Chodzieży, lasy bagienne (torfowisko „Chlebowo”) oraz lasy grądowe w dolinie Flinty. Łączna powierzchnia lasów to 3 357 ha, co stanowi 21,7% obszaru gminy. Lesistość gminy jest niższa od średniej dla powiatu obornickiego 31,5% i całego województwa wielkopolskiego 25,3%, co potwierdza jej rolniczy charakter.

Największa powierzchnia terenów leśnych należy do Skarbu Państwa (3044 ha), w tym 2891 ha do Państwowego Gospodarstwa Leśnego i 136 ha do Zasobów Agencji Nieruchomości. Tereny leśne są również własnością prywatną (300 ha), komunalną (9 ha) i spółdzielczą (8 ha).

Zarządzanie rozwojem (finanse)

O sile rozwojowej gminy decyduje racjonalne zarządzanie finansami, które winno bilansować się zarówno w poszczególnych latach budżetowych, jak również w perspektywach finansowych: czteroletnich określanych przez przepisy krajowe, jak również siedmioletnich wynikających z planowania Unii Europejskiej.

Możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego, jak Gmina Ryczywół, są ograniczone w stosunku do potrzeb inwestycyjnych. Samorządy sięgają po zewnętrzne źródła finansowania takie jak kredyty lub pożyczki. Dług wykorzystywany w sposób właściwy stanowi wydajny instrument polityki fiskalnej i pozwala na korzystanie przez podatników ze zrealizowanej inwestycji, której ciężar spłaty jest rozciągnięty w czasie. Zaciągnięte kredyty

wpływają na powiększenie majątku gminy, nie służą natomiast finansowaniu bieżącej działalności.

Niezwykle ważnym elementem rozwoju gminy jest przewidywalność wpływów i wydatków, jak również wykonywanie przy odpowiednim zaopatrzeniu finansowym zadań zleczanych oraz przynależnych instytucjom rządowym. W ostatnim czasie szereg zmian wprowadzanych przez samorząd wynika ze zmian wprowadzanych przez rząd centralny bez wskazanego powyżej odpowiedniego zaopatrzenia finansowego, co w sposób radykalny zmienia na niekorzyść stabilność finansową gminy. Do przykładów powyższego, niekorzystnego trendu zaliczyć należy podwyżki dla nauczycieli oraz podwyżki energii elektrycznej.

Z perspektywy kilku ostatnich lat branych pod uwagę w analizie budżetu Gminy Ryczywół zaobserwować można nieznaczny, choć stabilny progres części proinwestycyjnej: budżet na rok 2020 zakłada 33.664.708,00 PLN dochodów, przy 34.218.401,20 PLN wydatków tworząc nieznaczny, dopuszczalny odpowiednimi regulacjami, deficyt budżetowy.

Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod strategicznej diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (*strenghts*), słabe strony (*weaknesses*), szanse (*opportunities*) i zagrożenia (*threats*).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli szanse

T -> THREATS, czyli zagrożenia

	Czynniki wspierające rozwój	Czynniki hamujące rozwój
Czynniki wewnętrzne	SILNE STRONY	SŁABE STRONY

Czynniki zewnętrzne

SZANSE

ZAGROŻENIA

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Poniżej zaprezentowane zostały wyniki analizy SWOT dla Gminy Ryczywół:

Analiza SWOT – Gmina Ryczywół

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Relatywnie korzystne położenie komunikacyjne gminy;	1. Duże natężenie ruchu/uciążliwość ruchu – niszczenie infrastruktury drogowej, wpływ na bezpieczeństwo drogowe;
2. Atrakcyjność inwestycyjna;	2. Rozdrobnienie gruntów rolnych, jednocześnie niezadawalający poziom świadomości społecznej w zakresie ich scalania, problemy biurokratyczne;
3. Bliskość dużych aglomeracji miejskich, takich jak Poznań (rynek pracy, możliwość kształcenia, dostęp do usług publicznych);	3. Przewaga gleb o niskich klasach bonitacyjnych;
4. Dodatnie saldo migracji (atrakcyjne warunki do życia);	4. Brak wystarczającej bazy turystycznej (noclegowej, hotelowej, gastronomicznej);
5. Zadawalający poziom wykształcenia mieszkańców gminy;	5. Nieadekwatna do potrzeb ilość gospodarstw agroturystycznych;
6. Dobry stan infrastruktury społecznej i usługowej;	6. Niski poziom innowacyjności gospodarki lokalnej.
7. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego (m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Policja);	
8. Wysoki poziom bezpieczeństwa zdrowotnego;	
9. Rozbudowana i zmodernizowana baza sportowo-rekreacyjna (m.in. boiska, hale sportowe, place zabaw, OSA);	
10. Wysokie wskaźniki dot. aktywności	

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

<p>sportowej mieszkańców (wielość klubów sportowych);</p> <p>11. Piękny krajobraz przyrodniczy, czyste środowisko naturalne;</p> <p>12. Bogata historia i tradycja, żywa kultura ludowa;</p> <p>13. Ciekawe zabytki na terenie gminy;</p> <p>14. Szeroka oferta kulturalna (biblioteka, świetlice wiejskie, szereg imprez w ciągu roku, wysoki poziom uczestnictwa mieszkańców w kulturze);</p> <p>15. Dbłość o estetykę przestrzeni publicznych;</p> <p>16. Sprawne i efektywne zarządzanie publiczne;</p> <p>17. Wysoki poziom absorpcji środków unijnych, doświadczenie w prowadzeniu projektów, finansowanych ze środków zewnętrznych;</p> <p>18. Doświadczenie we współpracy międzysamorządowej</p> <p>19. Wysoka aktywność społeczna;</p> <p>20. Wysoki poziom aktywności organizacji pozarządowych oraz zdolność do pozyskiwania środków zewnętrznych na własną działalność i projekty.</p>	
--	--

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej;</p> <p>2. Rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej;</p> <p>3. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy (planowane, zewnętrzne inwestycje infrastrukturalne, w tym S11);</p> <p>4. Rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą;</p> <p>5. Zainteresowanie inwestorów;</p> <p>6. Działania rewitalizacyjne i rekultywacyjne (szansa na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy i rozwój przemysłów czasu wolnego);</p> <p>7. Wykorzystanie potencjału komunikacyjnego</p>	<p>1. Niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej (globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję/sytuację przedsiębiorców i zakładów pracy);</p> <p>2. Biurokracja, wieloznaczność interpretacji przepisów prawa;</p> <p>3. Nieuregulowany stan prawny gruntów (hamowanie inwestycji, „odstraszenie inwestorów”);</p> <p>4. Emigracja osób młodych i wykształconych;</p> <p>5. Zagrożenie klęskami żywiołowymi (anomalia pogodowe);</p> <p>6. Nieopłacalność produkcji rolnej w małych gospodarstwach.</p>

<p>i turystycznego Gminy;</p> <p>8. Usprawnienie i zintegrowanie działań w ramach zarządzania kryzysowego;</p> <p>9. Nowe technologie energetyczne, bazujące na odnawialnych źródłach energii;</p> <p>10. Różnicowanie działalności rolniczej w zależności od warunków naturalnych i ekonomicznych;</p> <p>11. Modernizacja produkcji rolnej i rozwój przetwórstwa (m.in. budowa zakładu przetwórstwa rolno-spożywczego na terenie gminy lub innych).</p> <p>12. Wielkopolska Sieć Szerokopasmowa – zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu.</p>	
--	--

Wyzwania rozwojowe

W wyniku dyskusji nad zasobami wewnętrznymi oraz otoczeniem Gminy Ryczywół, a także w oparciu o wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej, można sformułować kilka wyzwań społeczno-gospodarczych, stojących przed wspólnotą samorządową. Na pierwszy plan wyłaniają się potrzeby w zakresie dynamizowania rozwoju obszarów wiejskich i wykorzystania atutów Gminy (położenie i skomunikowanie z dużymi ośrodkami, warunki środowiskowe, atrakcyjne tereny osadnicze, walory turystyczno-rekreacyjne, walory kulturowe, itp.). Jednym z istotnych wyzwań dla Gminy Ryczywół jest ukształtowanie wizerunku miejsca atrakcyjnego do życia, z rozwiniętą ofertą rekreacyjną, turystyczną, kulturową i społeczną. Zapewni to atrakcyjność pod względem nowego osadnictwa, co jest pożądanym kierunkiem rozwojowym. Realizacja tego wyzwania powinna opierać się m.in. o kreowanie i rozpropagowanie własnej, oryginalnej oferty rekreacyjno-kulturowej (infrastruktura turystyczno-rekreacyjna, wydarzenia kulturalne oparte na tradycji lokalnej, zabytki, obszary wiejskie), która obecnie w bardzo małym zakresie dociera do potencjalnych odbiorców a decyduje o wizerunku całej Gminy. Do pozostałych wyzwań o charakterze strategicznym zaliczyć należy aktywizację społeczności lokalnej wraz z rozwojem usług publicznych, które w dłuższej perspektywie powinny przyczyniać się do przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom demograficznym (niski przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa) oraz wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i tradycyjnego rolnictwa.

Wyzwania te szerzej opisano poniżej. Na ich kanwie zidentyfikowano strategiczne obszary rozwoju.

Wyzwania rozwojowe Gminy Ryczywół do 2028 r.:

- ⇒ **Wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich Gminy Ryczywół** – polega na zwiększeniu dostępności terenów atrakcyjnych dla produkcji żywności naturalnej, upraw i hodowli metodami tradycyjnymi i towarowymi oraz pielęgnowaniu tradycji lokalnych, poszukiwanych na rynku turystycznym. Wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich Gminy Ryczywół jest uwarunkowane

inwestycjami gminnymi i prywatnymi (aktywizacja tradycyjnego rolnictwa i działalności okołorolniczych, rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej). Dotychczasowa trwała orientacja gospodarki Gminy opierała się na tradycyjnym rolnictwie, które posiada warunki bardziej sprzyjające dla produkcji towarowej oraz tradycyjnej niż gminy sąsiednie – większe średnie powierzchnie gospodarstw rolnych, korzystne ukształtowanie terenu, tradycje rolnicze. Występują też czynniki niekorzystne – przewaga niskich klas bonitacyjnych gleb, niska opłacalność w mniejszych gospodarstwach. Kontekst globalnych realiów ekonomicznych wydaje się narzucać w pierwszej kolejności ukierunkowanie zmian na poszukiwanie luk rynkowych o charakterze lokalnym i regionalnym. Szansę można upatrywać w dwóch kierunkach rozwojowych rolnictwa: produkcji towarowej (pod warunkiem upowszechnienia scalania gruntów) oraz ukierunkowywaniu produkcji rolnej na produkty naturalne, wyrabiane lokalnie, o uznanej jakości i marce, czy też uprawach starych i poszukiwanych odmian oraz hodowli ras tradycyjnych. W wielu przypadkach będą to produkty wyrabiane na skalę drobną (niemasową), choć istnieją również możliwości produkcji towarowej. Realizacja tego wyzwania wiąże się jednak z wieloma czynnikami natury wewnętrznej i zewnętrznej – umiejętności samoorganizacji producentów rolnych (np. w grupy producenckie, inne formy stowarzyszeniowe), możliwości zbytu produktów rolnych i ich opłacalności, możliwości prawnych w zakresie sprzedaży produktów przetworzonych bezpośrednio z gospodarstw rolnych. Kolejna perspektywa finansowa UE na lata 2020-2027 gwarantuje środki finansowe na realizację zagadnień związanych z tą tematyką. W związku z tym należy dążyć do wykorzystywania potencjału obszarów wiejskich z udziałem tych środków. Wykorzystując bliskie położenie Poznania można poszukiwać w nich rynków zbytu na produkty lokalne, które cieszą się coraz większym zainteresowaniem potencjalnych klientów. Kolejną możliwością rozwojową obszarów wiejskich Gminy Ryczywół jest włączanie w lokalny obieg gospodarczy (turystyczny, rekreacyjny) bogatej tradycji lokalnej mieszkańców Gminy Ryczywół.

- ⇒ **Inicjowanie aktywności mieszkańców** – angażowanie się w miejscowe inicjatywy, poszukiwanie miejsca realizacji własnych aspiracji i działalności na terenie Gminy Ryczywół. Problem bierności niektórych środowisk lokalnych jest konsekwencją zaistnienia wielu różnych czynników, z których warunki ekonomiczne są najłatwiej dostrzegalne wśród negatywnie oddziałujących, ale niekoniecznie najtrudniejsze do pokonania. Problemy występowania patologii społecznych, dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia obserwowane są w wielu miejscach całego województwa i nie są cechą charakterystyczną wyłącznie dla Gminy Ryczywół. Jednak stanowią duże zagrożenie dla realizacji wyzwań gospodarczych i wizerunkowych, w związku z czym powinny stanowić istotną część Programu. Przeciwdziałanie tym niekorzystnym tendencjom społecznym powinno być realizowane m.in. poprzez utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia od pierwszych jego etapów, angażowania mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowania wartości przedsiębiorczych i estetycznych. Przyczyni się to w przyszłości do zapewnienia odpowiedniej zaradności i operatywności mieszkańców (np. aktywne poszukiwanie pracy w otoczeniu Gminy i na jej terenie), odpowiedzialności za dobro wspólne (np. estetyka gospodarstw, odnowa centrów wsi i miejsc publicznych) oraz przedsiębiorczości. W warunkach Gminy Ryczywół ważne jest, aby wspierać wszelkie inicjatywy integrujące również nowych mieszkańców.

-
- ⇒ **Ważne centrum usług publicznych w powiecie** – Realizacja tego aspektu w Gminie Ryczywół wymagać będzie wykazania się lokalną konkurencyjnością, w znaczeniu budowy oferty usług publicznych, kierowanych do mieszkańców (w tym potencjalnych – nowych) o wysokiej jakości. Mowa głównie o usługach edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, administracyjnych, które jako kompleksowa oferta społeczna nierzadko decydują o jakości kapitału społecznego i atrakcyjności dla nowego osadnictwa. Wobec ogólnokrajowych, niekorzystnych tendencji demograficznych, rozwój funkcji rezydencjonalnych i osadniczych Gminy należy postrzegać, jako poważną szansę rozwojową, a każdego nowego mieszkańca jako swobodnego inwestora (klienta wszystkich usług świadczonych na obszarze Gminy). Rozwój silnego centrum usług publicznych jest warunkiem koniecznym, aby tę szansę wykorzystać. Ważnym aspektem jest również współpraca międzysektorowa (z organizacjami pozarządowymi) na rzecz rozwoju i poprawy efektywności niektórych usług publicznych oraz ciągłe doskonalenie systemów zarządczych, które bezpośrednio wpływają na jakość usług administracyjnych.
- ⇒ **Wzmacnianie pozycji gospodarczej Gminy Ryczywół, w tym turystyczno-rekreacyjnej** – co w przyszłości może zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych oraz zapewnić stabilizację dla finansów publicznych JST. Wzmacnianie pozycji gospodarczej Gminy Ryczywół jest uwarunkowane inwestycjami gminnymi i prywatnymi (nowe tereny inwestycyjne, rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej). Wzmacnianie pozycji gospodarczej powinno się odbywać przede wszystkim poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, infrastruktury rekreacyjno-turystycznej oraz oryginalne przedsięwzięcia kulturalne, które z jednej strony powinny przełożyć się na wzrost zainteresowania Gminą wśród potencjalnych odwiedzających zainteresowanych oryginalnymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i rekreacyjnymi), a z drugiej strony przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców i w konsekwencji wykreować wewnętrzny popyt na rynku. Ten zaś ma szansę stanowić podstawowe uzasadnienie dla podejmowania różnych działalności gospodarczych, zorientowanych na ponadlokalnych nabywców, w tym świadczących usługi rynkowe w ramach przemysłów czasu wolnego. Oryginalność walorów Gminy Ryczywół, krajobraz, warunki przyrodnicze nie gwarantują samoistnego rozwoju turystyki i rekreacji. Walory te w konkurencji z ośrodkami turystycznymi o uznanej marce nie mają odpowiedniej siły przebicia na rynku. Jednak Ryczywół może zbudować bardzo atrakcyjną ofertę rekreacyjno-kulturową i weekendową. Powinna ona zawierać kilka znaczących wyróżników zorientowanych na odbiorców różnego rodzaju: turystyka aktywna i rekreacja – dla uprawiających jazdę na rowerach, wędrówki piesze i inne formy aktywnego spędzania czasu wolnego; turystyka kulturowa – dla osób zapoznających się z kulturą ludową, tradycją lokalną, kuchnią lokalną i produktami lokalnymi; agroturystyka – z wykorzystaniem tradycyjnego rolnictwa, lokalnych produktów rolnych, obrzędów związanych z cyklem prac rolniczych. Wyzwaniem w tym zakresie jest przyciąganie inwestorów i tworzenie nowoczesnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, rewitalizacja bazy już istniejącej i przywracanie do życia obiektów wymagających renowacji (takich jak: szlaki turystyczne, trasy rowerowe, obszary rekreacyjne). Oryginalność niektórych produktów terytorialnych, jakie mogą być przedmiotem konsumpcji dla mieszkańców, turystów, inwestorów, czy osób codziennie przybywających na obszar Gminy, powinna być traktowana jako ważny argument w działaniach promocyjnych.

Drugim wątkiem tego wyzwania jest rozwój innych branż gospodarczych, nieturystycznych – usługi, drobna produkcja przemysłowa. Trudności związane z realizacją tej części wyzwania polegają na barierach natury przestrzennej – mało przygotowanych terenach inwestycyjnych, występowaniu obszarów zalewowych, rozdrobieniu gruntów i skomplikowanych kwestiach własnościowych. Niemniej jednak należy dążyć do planowania stref dla rozwoju gospodarczego na terenie Gminy. Nowa perspektywa finansowa UE na lata 2020-2027 przewiduje znaczne środki finansowe na scalanie gruntów na potrzeby stref inwestycyjnych, uzbrajanie gruntów, realizację infrastruktury komunikacyjnej udostępniającej potencjalne tereny inwestycyjne. Mimo znaczących trudności w zakresie planowania i organizowania stref aktywności gospodarczej, należy projektować działania w zakresie scalania gruntów, rozwiązywania kwestii własnościowych, angażowania właścicieli prywatnych do tworzenia stref inwestycyjnych.

Wizja i misja rozwoju Gminy Ryczywół

Wizja rozwoju Gminy Ryczywół stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie do 2028 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota Gminy, tj. władze samorządowe oraz ich partnerzy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza Gmina. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA „GMINA RYCZYWÓŁ 2028”

W 2028 roku Gmina Ryczywół w pełni korzysta ze swojego położenia, przyciągając inwestorów do przygotowanych stref aktywności gospodarczej, generujących nowe miejsca pracy. Rozwija się rolnictwo, zarówno w aspekcie nowoczesnej produkcji towarowej, jak i tradycyjnego gospodarowania, dostarczającego produkty lokalne i zdrową żywność do dużych rynków zbytu. Atrakcyjne warunki środowiskowe są bazą dla stopniowego rozwoju infrastruktury i oferty turystyczno-rekreacyjnej oraz kulturalnej, opartej na tradycjach lokalnych. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz doskonalenie usług publicznych przynosi korzyści w postaci zwiększenia standardów życia mieszkańców i nowego osadnictwa.

Misja określa nadrzędny cel rozwoju Gminy Ryczywół. Wskazuje również rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych z Programem Rozwoju Gminy Ryczywół, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego

---

i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców. Ponadto władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju Gminy Ryczywół, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

MISJA ROZWOJU GMINY RYCZYWÓŁ

Gmina Ryczywół stanowi dobre miejsce do pracy i życia. Pozwala na to jej zagospodarowanie, wykorzystujące niezwykle walory przyrodnicze i położenie. Gmina Ryczywół to wspólnota historii, teraźniejszości i przyszłości

Plan operacyjny Programu

Priorytety wyszczególnione w Programie wynikają z przyjętej wizji rozwoju Gminy Ryczywół do 2028 roku i zdefiniowanych wyzwań rozwojowych. Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały za najważniejsze. Wyodrębniono zatem trzy obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

PRIORYTET I.   **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH**

PRIORYTET II.   **KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA**

PRIORYTET III.   **NOWOCZESNE ZARZĄDANIE**

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie 2028 roku), z którego wynikają cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty Gminy Ryczywół w perspektywie długofalowej.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszego Programu Rozwoju stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Poniższy schemat prezentuje strukturę celów Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028.

Priorytet I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	Priorytet II KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA	Priorytet III NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE
<p><i>Cel strategiczny:</i></p> <p><i>Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy</i></p>	<p><i>Cel strategiczny:</i></p> <p><i>Doskonalenie jakości usług publicznych oraz wzmacnianie kapitału społecznego</i></p>	<p><i>Cel strategiczny:</i></p> <p><i>Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz podniesienie poziomu lokalnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Ryczywół</i></p>
<p>Cel operacyjny I.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej</p> <p>Cel operacyjny I.2 Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich</p> <p>Cel operacyjny I.3 Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych</p>	<p>Cel operacyjny II.1 Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie</p> <p>Cel operacyjny II.2 Rozwój oferty kulturalnej</p> <p>Cel operacyjny II.3 Dbałość o stan środowiska naturalnego</p> <p>Cel operacyjny II.4 Integrująca polityka społeczna</p> <p>Cel operacyjny II.5 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego</p>	<p>Cel operacyjny III.1 Rozwój infrastruktury gospodarczej</p> <p>Cel operacyjny III.2 Rozwój przedsiębiorczości lokalnej</p> <p>Cel operacyjny III.3 System edukacji wspierający rozwój kapitału intelektualnego</p> <p>Cel operacyjny III.4 Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego na terenie gminy</p> <p>Cel operacyjny III.5 Promocja walorów gospodarczych gminy</p>

Ważnym elementem jest, iż poniżej prezentowane projekty lub też dziedziny aktywności społecznej oraz publicznej nie stanowią zamkniętego katalogu działań na lata 2021-2028. Moment opracowywania programu, jako instrumentu operacyjnego na kolejny okres to czas, w którym trwająca epidemia COVID-19 oraz przede wszystkim brak szczegółów, co do Nowej Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 wpływa na otwarty charakter opracowania, co służyć ma równocześnie podniesieniu elastyczności całego Programu/Strategii.

PRIORYTET I – ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Cel strategiczny:

Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy

Program postępowania:

Nowy okres programowania Unii Europejskiej (lata 2020-2027), w ramach wspólnej gospodarki rolnej, przewiduje finansowanie działań z zakresu przekształcania i unowocześniania rolnictwa oraz przetwórstwa, ale również zachowania lokalnych tradycji rolniczych i włączania ich w obieg gospodarczy.

Na terenie Gminy Ryczywół istnieją stosunkowo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa. Co prawda na przeważającym obszarze klasy bonitacyjne gleb zaliczane są do niskich, jednak czyste środowisko naturalne, tradycje rolnicze, duży areał gruntów rolnych i stosunkowo duża średnia powierzchnia gospodarstw w skali Wielkopolski, czyni tę dziedzinę istotną w lokalnej gospodarce.

Na terenie Gminy można zaobserwować dwa kierunki rozwoju rolnictwa, które wydają się perspektywiczne. Pierwszy z nich to produkcja towarowa, intensywna, oparta o średnie i duże gospodarstwa. Nie jest ich dużo, jednak postępujące działania w zakresie dzierżaw ziemi, skupowania gruntów rolnych realizowanych indywidualnie przez rolników, wykształcają grupę gospodarstw działających rynkowo. Gospodarstwom tym niezbędne są stałe podnoszenie wydajności i unowocześnianie metod produkcyjnych. Zależne są również od warunków rynkowych, dotyczących popytu i cen na produkcję rolniczą. Ponadto stopniowo rozwija się również dziedzina przetwórstwa produktów rolnych.

Drugi kierunek to utrzymanie i rozwój rolnictwa tradycyjnego, bazującego na tradycyjnych metodach upraw i hodowli, dostarczających produkty ekologiczne (produkcja żywności wysokiej jakości) oraz zajmujących się hodowlą rodzimych i ginących ras. Niebagatelnego znaczenia nabiera popyt na regionalne produkty, które z jednej strony mogą stać się alternatywnym źródłem działalności rolniczej, a z drugiej wzbogacają ofertę turystyczną i promocję Gminy. Wykorzystanie atutów terenu w tym kierunku będzie możliwe wyłącznie dzięki dobrej organizacji producentów i wspólnym działaniom.

Na terenie Gminy występują obszary o korzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa, chociaż ze względu na niską opłacalność produkcji i coraz rzadsze podejmowanie pracy na roli przez młode pokolenia, obecnie nie stanowią one atrakcyjnych gałęzi gospodarczych. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż wiele gospodarstw rolnych zajmuje powierzchnię niewystarczającą do zapewnienia odpowiedniego poziomu dochodów i rozwoju produkcji specjalistycznej. Mała skala produkcji ogranicza im również możliwości realizowania postępu technologicznego, zarówno z powodów finansowych, jak i technicznych. Sposobem na wyjście z tej niekorzystnej sytuacji jest łączenie się w grupy producenckie i marketingowe. Takie grupy mają o wiele większą szansę na wzmocnienie ich pozycji przetargowej na rynku. Ponadto jedynie zrzeszeni, a nie pojedynczy producenci mogą liczyć na rejestrację produktu lokalnego.

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Alternatywnym rozwiązaniem dla małych gospodarstw jest rozwój ich działalności w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości (ekologicznej, bez dodatków środków chemicznych), połączone ze współpracą w tym zakresie z gospodarstwami agroturystycznymi.

Niezwykle ważne są również działania z zakresu dywersyfikacji działalności rolniczej oraz wspierania przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnej. Zadania te można finansować ze środków zewnętrznych, a ich skuteczność powinna przejawiać się w zwiększaniu liczby działalności gospodarczych zakładanych przez mieszkańców Gminy.

Zachowanie tradycji rolniczych na terenie gminy Ryczywół powinno przejawiać się również w kontynuowaniu działań dotyczących odnowy przestrzeni publicznych w centrach miejscowości wiejskich, zachowaniu lokalnych tradycji, sztuki ludowej i dziedzictwa kulturowego.

Spójność z dokumentami nadrzędnymi:

PROGRAM ROZWOJU GMINY RYCZYWÓŁ NA LATA 2021-2028	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO 2020 (obszary wynikają ze Strategii Wojewódzkiej)	KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, GMINY OBSZARY WIEJSKIE
<p><i>Cel strategiczny:</i> Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy</p>	<p>OBSZAR 5. ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH <i>Cel strategiczny:</i> Aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich <i>Kierunek rozwoju:</i> 5.2. Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich</p>	<p>1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi</p>
	<p>OBSZAR 2. DZIEDZICTWO I PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO <i>Cel strategiczny:</i> Wysoka atrakcyjność Wielkopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury <i>Kierunek rozwoju:</i> 2.1. Ochrona Wielkopolskiej przestrzeni kulturowej</p>	<p>1.3 Budowa podstaw konkurencyjności województw</p>
		<p>2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe</p>

Cele operacyjne:

I.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej

I.2 Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich

I.3 Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych

PRIORYTET I:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Cel strategiczny: Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy

PRIORYTET I: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Cel strategiczny: Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy

Cele operacyjne:	Kierunki interwencji (kluczowe zadania)	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca	Partnerzy
I.1 Rozwój konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej	I.1.1 Propagowanie innowacyjnych rozwiązań w produkcji rolnej oraz nowoczesnych metod upraw i hodowli <i>Realizacja kierunku interwencji poprzez pomoc rolnikom w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w produkcji rolnej, nowoczesnych metod upraw i hodowli oraz doradztwa w zakresie zmian strukturalnych w rolnictwie. Mieszczą się tu również działania w zakresie pomocy doradczej dot. pozyskiwania środków na modernizację i specjalizację rolnictwa, scalanie gruntów rolnych, unowocześnianie produkcji rolnej oraz rozwój przetwórstwa, a także działania szkoleniowe. Kierunek interwencji posiada szczególne znaczenie dla zorganizowanych grup rolniczych, ale również dla pojedynczych producentów.</i>	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Gmina	Producenci, Izby Rolnicze
	I.1.2 Promocja i wsparcie dla postępu biologicznego w rolnictwie, w tym m.in. dla hodowli ras lokalnych, uprawy rzadkich (lokalnych) odmian owoców, itp. <i>Alternatywą dla mniejszych gospodarstw na terenie Gminy Ryczywół jest wsparcie dla tradycyjnych metod gospodarowania, które na dzień dzisiejszy zanikają (ze względu na niską opłacalność, duże nakłady pracy, itp.). Jednak wspólna gospodarka rolna UE promuje działania w zakresie powrotu do gospodarowania w zgodzie ze środowiskiem naturalnym, przywracania dawnych, tradycyjnych (lokalnych) lub rzadkich upraw, czy też hodowli ras lokalnych. Kierunek interwencji ma na celu realizację projektów z tego zakresu, ze wsparciem środków zewnętrznych. Powodzenie działań i ich trwałość uzależniona jest od popytu na produkty lokalne i tradycyjne, który obecnie na terenie dużych aglomeracji miejskich przyrasta w szybkim tempie. Potrzebne są również działania w zakresie organizacji tego typu produkcji, marketingu, sprzedaży, itp. – które zdecydowanie łatwiej realizować w grupach zorganizowanych. Na terenie Gminy Ryczywół z pewnością można mówić o warunkach dla wdrażania tego typu działań w zakresie hodowli lokalnych ras bydła rzeźnego i trzody chlewnej, produkcji mleka, produkcji sadowniczej i owoców miękkich, produkcji roślin przemysłowych, warzyw, ziół i roślin leczniczych.</i>	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Gmina	Producenci, Izby Rolnicze
	I.1.3 Wspieranie rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu produktów lokalnych	Gmina	Gmina	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Izby Rolnicze, Koła Gospodyń Wiejskich, organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania

Rozwój rolnictwa ekologicznego (produkcja naturalnych i zdrowych produktów) stanowi pewną alternatywę dla rozdrobnionego rolnictwa, nieposiadającego warunków dla upraw wysokotowarowych. Działania z tego zakresu również zależą od popytu na te produkty, który jednak z roku na rok rośnie (w dużych ośrodkach miejskich). Świadczyć o tym mogą inwestycje otwierane w Poznaniu, (targowiska oferujące produkty ekologiczne, giełdy, stoiska w hipermarketach). Prowadzenie gospodarstwa ekologicznego jest obciążone skomplikowanymi procedurami dochowania warunków produkcji, utrzymywania certyfikatów. Jednak niniejszy kierunek interwencji odnosi się nie tylko do gospodarstw certyfikowanych, ale w ogóle do produkcji rolnej niestosującej środków chemicznych i wytwarzających produkty metodami tradycyjnymi. Barięą jest ograniczenie prawne uniemożliwiające sprzedaż bezpośrednią z gospodarstwa rolnego produktów przetworzonych (np. dżemów, marynat, wyrobów wędliniarskich, serów, przetworów nabiałowych, itp.). W ostatnim czasie powstają rządowe projekty łagodzące te ograniczenia, które być może w najbliższej przyszłości umożliwią wykorzystanie tego ogromnego potencjału terenów wiejskich. Działania te również powinny się opierać na formach stowarzyszeniowych rolników. W ramach niniejszego kierunku interwencji mieszczą się również działania z zakresu rozwoju przetwórstwa produktów rolnych. Rolą Gminy jest tu wspieranie tego procesu poprzez tworzenie warunków do lokalizacji tego typu działalności (plan zagospodarowania przestrzennego, grunty inwestycyjne, uzbrojenie, itp.).

I.1.4	Inicjowanie i wspieranie projektów z zakresu scalania gruntów	Starostwo Powiatowe	Gmina	Rady sołeckie, rolnicy, ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Izby Rolne
	<i>Działania w zakresie przestrzennego porządkowania gruntów będą w Wielkopolsce istotnym kierunkiem w nowej perspektywie finansowej do 2027 r. Przedsięwzięcia te mają na celu tworzenie większych, zwartych i dobrze skomunikowanych obszarów funkcjonalnych na terenie gmin, w tym o funkcjach rolniczych. Należy monitorować potrzeby w tym zakresie na terenie Gminy Ryczywół oraz włączać jej obszar do planowanych projektów z tego zakresu. Jest to fundament dla jakichkolwiek działań rozwojowych – produkcji rolnej, inwestycyjnych, turystycznych. Stąd też, mimo trudności realizacyjnych (mentalność społeczności lokalnej), należy wskazywać na dobre pojedyncze przykłady z tego zakresu i korzystać ze środków zewnętrznych na te cele.</i>			
I.1.5	Wspieranie i inicjowanie łączenia się rolników w grupy producenckie, stowarzyszenia, spółdzielnie	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Gmina	Rolnicy, ARiMR, Izby Rolne, Lokalna Grupa Działania
	<i>Wzmocnieniem lokalnego rolnictwa i przetwórstwa może być zrzeszanie rolników w grupy producenckie, spółdzielnie i inne formy współdziałania. Zadania z tego zakresu są niezwykle trudne w realizacji i uzależnione od zainteresowania społeczności rolników. Jednak przykłady funkcjonujących grup rolniczych wskazują na ewidentne korzyści natury ekonomicznej. Ważną rolę władz lokalnych w tym zakresie jest wspieranie i propagowanie tych form stowarzyszeniowych.</i>			
I.1.6	Promowanie przedsiębiorczości w gospodarstwach rolnych, w tym wsparcie dla pozyskiwania środków zewnętrznych, podwyższanie kwalifikacji i doradztwo	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Starostwo Powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy, instytucje szkoleniowe, organizacje pozarządowe, Izby Rolne, Lokalna Grupa Działania

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Propagowanie wśród rolników możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na działania związane z unowocześnianiem produkcji, mechanizacją, wprowadzaniem nowych rozwiązań i metod gospodarowania, ale również w zakresie inwestycji przedsiębiorczych pozarolniczych. Wsparcie w postaci doradztwa, pomocy w sporządzaniu biznes planów i wniosków aplikacyjnych. Współpraca ze służbami odpowiedzialnymi za rynek pracy w zakresie rozwoju oferty usług dotyczących podnoszenia oraz zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia – w powiązaniu z potrzebami regionalnego rynku pracy, a także w zakresie rozwoju pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. Działania związane z udziałem w programach dotyczących wdrażania mechanizmów służących praktycznej nauce zawodu oraz poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia. Istotna na tym polu jest również działalność organizacji pozarządowych i realizowanych przez nie projektów z tego zakresu.

I.2   Kształtowanie
atrakcyjnej przestrzeni

I.2.1

Rozwój infrastruktury na terenie Gminy, w tym układu komunikacyjnego

Gmina

Gmina

Lokalna Grupa Działania,
inwestorzy prywatni,
organizacje pozarządowe,
Nadleśnictwo

---

dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich

Kierunek interwencji przewiduje budowę na terenie Gminy obiektów małej architektury turystycznej – w miejscach szczególnie atrakcyjnych pod względem turystyczno-rekreacyjnym, przy szlakach turystycznych, itp. Do elementów małej architektury turystycznej należą: pola biwakowe, miejsca odpoczynku, ławki, parkingi rowerowe, wieże i punkty widokowe, estrady plenerowe, ścieżki rowerowe, place zabaw, siłownie na wolnym powietrzu. W tym zakresie szczególnie istotne będą następujące inwestycje:

- budowa strefy aktywności w m. Gościejewko
- rozbudowa świetlicy wiejskiej o zaplecze sanitarno-kuchenne w m. Gościejewko,
- przebudowa świetlicy wiejskiej w m. Ninino,
- rozbudowa świetlicy wiejskiej - etap III Szatnia dla sportowców w m. Lipa,
- zagospodarowanie terenu przy stawie w m. Piotrowo,
- budowa strefy aktywności w m. Radom,
- remont budynku komunalnego w m. Piotrowo,
- wymiana dachu i zagospodarowanie budynku po byłej remizie w m. Radom,
- pozyskanie i modernizacja świetlicy wiejskiej w m. Skrzetusz,
- modernizacja świetlicy wiejskiej (kuchnia/podłoga sala) w m. Dąbrówka Ludomska,
- budowa dachu na świetlicy wiejskiej w m. Tłukawy,
- remont/ budowa targowiska w Ryczywole,
- wymiana dachu na mleczarni w Ryczywole,
- budowa siedziby Przedsiębiorstwa Komunalnego Ryczywół,
- gazyfikacja m. Ninino,
- gazyfikacja m. Ryczywół,
- gazyfikacja m. Skrzetusz,
- gazyfikacja m. Wiardunki.

Komunikacja (infrastruktura towarzysząca)

- przebudowa drogi powiatowej w m. Dąbrówka Ludomska,
- budowa zatoczki autobusowej w centrum m. Gorzewo,
- budowa drogi na działce nr 15 w m. Gorzewo,
- budowa drogi Gorzewo-Ninino,
- odwodnienie drogi głównej w m. Lipa,
- remont nawierzchni drogi głównej w m. Lipa,
- budowa drogi Lipa-Ludomy,
- budowa drogi przy OSP Ludomy,
- budowa drogi Ludomki,
- droga na Drzonek,
- budowa chodnika w miejscowości Orłowo,
- budowa drogi do firmy "HANEX",
- budowa drogi Łopiszewo - Ryczywół (na wysokości sadu),
- przebudowa drogi powiatowej w m. Łopiszewo,
- budowa drogi do Chmielewa w m. Łopiszewo,
- budowa drogi Skrzetusz- Krężoły w m. Łopiszewo,
- budowa drogi wewnętrznej w m. Ninino,

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

- chodnik przy drodze powiatowej w m. Ninino,
- budowa drogi – na bruku w m. Ninino,
- budowa drogi Ninino-Gościejewko,
- budowa drogi gminnej w m. Piotrowo,
- budowa zatoczki autobusowej w m. Piotrowo,
- remont drogi powiatowej w m. Piotrowo,
- utwardzenie drogi gminnej Piotrowo –Radom,
- przebudowa drogi gminnej w m. Radom,
- remont drogi powiatowej w m. Radom,
- budowa/ remont ul. 6 Stycznia i Osiedle Parkowe w Ryczywole,
- budowa drogi przy lesie w Ryczywole,
- budowa chodnika przy ul. Słonecznej w Ryczywole,
- budowa chodnika przy ul. Marcinkowskiego II etap,
- budowa ul. Sosnowej w Ryczywole,
- przebudowa drogi ul. Marcinkowskiego,
- przebudowa drogi na ul. Kościuszki,
- budowa chodnika przy ul. Leśnej w Ryczywole,
- budowa parkingu przy ul. Kolejowej,
- budowa drogi kolejowej w Ryczywole,
- remont drogi powiatowej do Gorzewa,
- remont drogi powiatowej do Piotrowa,
- remont drogi powiatowej do Krężoła,
- remont drogi powiatowej do Tłukawy,
- remont drogi powiatowej do Ninina,
- remont drogi Skrzetusz – Krężoły,
- remont drogi Skrzetusz – Połajewo,
- remont drogi koło p. Siodły w m. Skrzetusz ,
- przebudowa drogi asfaltowej w m. Skrzetusz,
- remont drogi do szkoły w m. Skrzetusz,
- remont i drogi Tłukawy -Zawady,
- remont drogi Tłukawy – Tłukawy,
- przebudowa drogi gminnej w m. Wiardunki,
- budowa mostu na Flincie w m. Wiardunki,
- przebudowa drogi powiatowej w m. Wiardunki,
- przebudowa drogi powiatowej

I.2.2	Rewitalizacja istniejących i budowa nowych szlaków turystycznych, w tym ścieżek historyczno-przyrodniczych	PTTK, organizacje pozarządowe	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, gminy sąsiednie, powiat i Lokalna Grupa Działania
	<p><i>Szczególnie istotne inwestycje w tym zakresie:</i> <i>Tereny Gminy Ryczywół stanowią miejsca, w których zarówno turyści indywidualni jak i zorganizowani, mogą znaleźć ciszę, spokój i bezpośredni kontakt z naturą oraz miejsca aktywnego wypoczynku. Duża liczba zabytków kultury i przyrody sprawia, że Gmina jest atrakcyjna turystycznie. Działanie ma na celu modernizację istniejących szlaków turystycznych oraz wykreślenie i urządzenie w terenie zintegrowanych tras turystycznych: pieszych (w tym dla uprawiających nordic walking), rowerowych, biegowych, konnych. Działania realizowane we współpracy z partnerami zewnętrznymi, m.in.: PTTK, Urzędem Marszałkowskim Woj. Wielkopolskiego, gminami sąsiednimi.</i></p>			
I.2.3	Rozwijanie istniejących kompleksów sportowo-rekreacyjnych oraz budowa nowych obiektów poszerzających ofertę dla mieszkańców i turystów	Gmina	Gmina	Kluby sportowe, placówki oświatowe, kapitał prywatny
	<p><i>W ostatnich latach na terenie Gminy Ryczywół zwiększyła się liczba nowoczesnych kompleksów sportowych, zapewniających infrastrukturę do uprawiania amatorskiego różnych dyscyplin sportowych. Należy kontynuować rozwój istniejących kompleksów (zarówno pod względem infrastrukturalnym – w miarę potrzeb, jak i ich oferty dla mieszkańców i turystów). Należy również wzmacniać uczestnictwo mieszkańców (w tym dzieci i młodzieży) w sporcie zorganizowanym – sekcje rejestrowane w związkach dyscyplin sportowych. Mieszkańcy Gminy wskazali również na potrzebę utworzenia nowych szatni dla klubów sportowych.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>rozbudowa zaplecza sanitarnego na boisku sportowym w m. Ludomy,</i> ➤ <i>budowa boiska i placu zabaw w Orłowie.</i> ➤ <i>budowa boiska sportowego w m. Ninino,</i> ➤ <i>zagospodarowanie stadionu w Ryczywole,</i> ➤ <i>modernizacja boiska piłkarskiego oraz bieżni lekkoatletycznej w Ryczywole,</i> ➤ <i>budowa boiska sportowego w m. Skrzetusz</i> 			
I.2.4	Wspieranie rozwoju bazy agroturystycznej	Gmina	Gmina	Rolnicy, organizacje turystyczne, Lokalna Grupa Działania Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Mimo dogodnych warunków – tradycje rolnicze, czyste środowisko, walory turystyczno-rekreacyjne sprzyjające agroturystyce – społeczność lokalna nie podejmuje tego typu działalności. Na obecnym rynku agroturystycznym niezbędna jest ścisła specjalizacja (konie, wędkarstwo, kuchnia regionalna, itp.), która jest magnesem dla turystów oraz odpowiednia renoma. Rolą Gminy jest wsparcie przede wszystkim informacyjno- promocyjne oraz zapewnienie doradztwa w zakresie tworzenia prowadzenia i promocji gospodarstw agroturystycznych.

I.2.5 Renowacja obiektów zabytkowych na terenie Gminy

Gmina
Właściciele obiektów

Gmina

Konserwator zabytków,
właściciele zabytków

Na terenie Gminy występuje wiele zabytków architektonicznych, wymagających prac konserwatorskich i renowacyjnych. Zaliczyć do nich należy pałace prywatne, stare dzwonnice, cmentarze, kapliczki i figury przydrożne, zabytki będące w rękach prywatnych.

- przejęcie budynku "pałac" remont w m. Ninino,
- rewitalizacja kościoła ewangelickiego w Ryczywole,
- rewitalizacja cmentarza żydowskiego w Ryczywole.

I.2.6 Opracowanie i realizacja koncepcji wizualizacji turystycznej Gminy - tablice turystyczne i informacyjne (ogólne, przy szlakach i ścieżkach, przy obiektach turystycznych, itp.)

Lokalna Grupa
Działania

Gmina

Gminy sąsiednie, powiat,
instytucje kultury, instytucje
religijne i parafie,
organizacje pozarządowe

System wizualizacji turystycznej powinien zawierać szereg elementów, takich jak tablice kierunkowe, tablice informacyjne, oznakowania szlaków i tras turystycznych. Wdrożony system wizualizacji ma za zadanie kierować ruchem turystycznym, promować atrakcje turystyczne i przekazywać o nich podstawowe informacje oraz kreować odpowiedni wizerunek turystyczny Gminy. Powinien on również nawiązywać do obszarów gmin sąsiednich.

I.2.7 Wydawanie materiałów promocyjnych

Gmina, Lokalna
Grupa Działania

Gmina

Instytucje kultury,
organizacje pozarządowe,
parafie

Kierunek interwencji ma na celu projektowanie i wydawanie atrakcyjnych materiałów promocyjnych Gminy i jej walorów. W zakres wchodzi wysokiej jakości katalogi, foldery i albumy tematyczne (np. przyrodnicze, o sztuce ludowej, na temat konkretnych obrzędów lokalnych, itp.). Ważne są również publikacje naukowe i popularyzatorskie dotyczące wydarzeń historycznych, osób związanych z Gminą, czy etnograficzne. Dodatkowymi materiałami promocyjnymi powinny być mapy, przewodniki, gadżety promocyjne. Należy unikać wydawania materiału promocyjnego zawierającego wszystkie powyższe tematy promocyjne. Nowoczesne materiały powinny być ukierunkowane tematycznie, wielojęzyczne, dobrej jakości oraz z planem dystrybucji. Jednym z kanałów dystrybucji powinien być Internet (portale społecznościowe, bazy filmów, portale tematyczne, itp.). Można na nich umieszczać oryginalne materiały PR Gminy (zdjęcia i filmy z imprez i wydarzeń).

I.2.8	Opracowanie mobilnych informatorów o atrakcjach na terenie Gminy dla urządzeń typu tablety, smartphony, nawigacje GPS	Lokalna Grupa Działania	Gmina	Gminy sąsiednie, powiat, instytucje kultury, instytucje religijne i parafie, organizacje pozarządowe
<i>Kierunek ma na celu kontynuację działań rozpoczętych w ramach Lokalnej Grupy Działania w zakresie opracowania i rozpowszechnienia mobilnych informatorów o atrakcjach turystycznych, na terenie Gminy i gmin sąsiednich, dla urządzeń typu tablety, smartphony, nawigacje GPS, itp. Programy w postaci elektronicznych map, informatorów, przewodników są obecnie jednym z nowocześniejszych narzędzi informacyjno-promocyjnych.</i>				
I.2.9	Udział w targach turystycznych ze spójną ofertą – w ramach LGD	Lokalna Grupa Działania	Gmina	Gminy sąsiednie, powiat, instytucje kultury, instytucje religijne i parafie, organizacje pozarządowe
<i>Udział oferty turystyczno-rekreacyjnej Gminy Ryczywół w wydarzeniach branżowych typu targi, wystawy, pokazy i prezentacje. Działania realizowane w ramach funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania.</i>				
I.2.10	Wsparcie dla rozwoju i upowszechnienia „zawodów ginących”	Lokalna Grupa Działania	Gmina	Instytucje kultury, organizacje pozarządowe w tym Ochotnicze Straże Pożarne, Lokalna Grupa Działania
<i>W celu ocalenia od zapomnienia i wzbogacenia oferty Gminy należy realizować działania z zakresu upowszechniania rzemiosła lokalnego, twórczości artystycznej oraz „ginących zawodów”. Należy kontynuować i rozwijać działania tego typu, angażując w nie szkoły oraz społeczność lokalną i turystów. Prezentacja produktów i metod wytwórczych „ginących zawodów”, twórczości ludowej (wikliniarstwo, wyrób miotel, kowalstwo, rzeźba, haft, itp.) i rzemiosła powinna być stałym punktem każdego wydarzenia organizowanego na terenie Gminy.</i>				
I.2.11	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne	Gmina	Gmina	Gminy, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, kapitał prywatny, organizacje turystyczne
<i>W myśl ochrony środowiska naturalnego i poprawy walorów krajobrazowych i atrakcyjności turystycznej Gminy należy podejmować działania mające na celu rekultywację oraz rewitalizację terenów. Obszary te posiadają potencjał do wykorzystania ich jako tereny rekreacyjne – sztuczne zbiorniki wodne wraz ze ścieżkami dydaktycznymi czy muzeum górnictwa odkrywkowego.</i>				

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

I.3	Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych	<p>I.3.1 Kontynuowanie działań z zakresu odnowy przestrzeni publicznych w centrach miejscowości wiejskich na terenie gminy</p> <p><i>Działania z zakresu odnowy przestrzeni publicznych w centrach miejscowości wiejskich mają na celu zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej i osadniczej Gminy. Projekty z tego zakresu, porządkujące przestrzeń publiczną, poprawiające estetykę wsi, zachowujące lokalne układy architektoniczne i obiekty zabytkowe, mają również charakter integrujący społeczność lokalną wokół spraw dla niej ważnych i kształtują poczucie tożsamości lokalnej. Należy kontynuować podobne działania korzystając ze środków zewnętrznych oraz własnych Gminy, w tym ze środków dostępnych w ramach „odnowy wsi” Lokalnej Grupy Działania.</i></p>	Gmina	Gmina	Rady sołeckie, Lokalna Grupa Działania, organizacje pozarządowe, kapitał prywatny
		<p>I.3.2 Aktywizowanie mieszkańców w zakresie dbałości o estetykę domów i ich otoczenia</p> <p><i>Działania z zakresu estetyki gospodarstw domowych mają na celu zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej Gminy oraz osadniczej. W ostatnich kilkunastu latach poziom estetyki Wielkopolskich wsi znacznie się poprawił. Jest to zasługa wzrastającej świadomości społecznej, projektów z zakresu odnowy wsi oraz działań społeczności lokalnych. Mimo znaczącej poprawy sytuacji należy kontynuować działania z tego zakresu, ponieważ wpływają one pozytywnie nie tylko na atrakcyjność turystyczną i osadniczą, ale również na integrację społeczną i poczucie tożsamości lokalnej.</i></p>	Gmina	Gmina	Instytucje kultury, zespoły, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Lokalna Grupa Działania
		<p>I.3.3 Zachowanie lokalnego rzemiosła i sztuki ludowej</p> <p><i>Gmina Ryczywół posiada zachowaną spuściznę kulturową. Przejawia się ona w kultywowanych obrzędach, działalności zespołów folklorystycznych różnych kategorii wiekowych. Należy wspierać wszelkie przejawy kultywowania tradycji lokalnej. Niniejszy kierunek interwencji wskazuje na kontynuację takich działań jak: organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, wspieranie zespołów folklorystycznych różnych kategorii wiekowych, organizacja wystaw, pokazów, przeglądów i konkursów artystycznych. Bardzo ważnym działaniem jest włączanie młodych pokoleń w realizację powyższych zadań: udział w zespołach folklorystycznych, imprezach kulturalnych, lekcjach regionalnych, pokazach ginących zawodów, itp.</i></p>	Gmina	Gmina	Instytucje kultury, zespoły folklorystyczne, twórcy ludowi, orkiestry, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Lokalna Grupa Działania
		<p>I.3.4 Wspieranie działalności zespołów folklorystycznych</p>	Gmina	Gmina	Instytucje kultury, zespoły folklorystyczne, twórcy ludowi, orkiestry, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Lokalna Grupa Działania

---

Istotną kwestią dla każdej społeczności lokalnej staje się zachowanie spuścizny kulturowej dla następnych pokoleń. Elementy dziedzictwa, takie jak: ubiór, obrzędy, muzyka, tradycje i zwyczaje są kultywowane przez społeczność lokalną, w tym m.in. przez zespoły folklorystyczne. Propagują one tę spuściznę kulturową na różnych wydarzeniach kulturalnych w kraju i zagranicą. Należy kontynuować działania w zakresie wspierania zespołów folklorystycznych, w tym również dziecięcych i młodzieżowych. Włączanie dziedzictwa kulturowego do obiegu gospodarczego polegać powinno na tworzeniu produktów kulturowych i turystycznych z wykorzystaniem obrzędów, tradycji, ubioru, muzyki, wyrobów twórców ludowych i kuchni lokalnej.

I.3.5	Wykreowanie produktu lokalnego (tradycyjnego) Gminy Ryczywół	Gmina	Gmina	Instytucje kultury, twórcy ludowi, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Lokalna Grupa Działania
	<i>Gmina Ryczywół nie posiada wyraźnego i rozpoznawalnego produktu lokalnego. Należy prowadzić identyfikację produktów, które mogą taką rolę pełnić i nasilić działania promocyjne wobec produktu stwarzającego największe szansę na wypromowanie. Pod uwagę należy wziąć produkty kuchni lokalnej, produkty rolnicze, wyroby rzemieślnicze i twórców ludowych, itp. Jako produkt lokalny należy również rozpatrzyć możliwość upowszechniania (włączania do obiegu gospodarczego) różnych form transportu lokalnego, powszechnie używanych w przeszłości – bryczki, zaprzęgi konne (organizacja zawodów, konkursów, pokazów).</i>			
I.3.6	Współpraca w zakresie uzgadniania spójnego kalendarza wydarzeń kulturalnych i turystycznych w ramach Lokalnej Grupy Działania	Lokalna Grupa Działania	Gmina	Gminy w ramach LGD, instytucje kultury, zespoły folklorystyczne, twórcy ludowi, orkiestry, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich
	<i>Kontynuacja współpracy nad spójnym kalendarzem imprez w ramach Lokalnej Grupy Działania – zwiększanie zasięgu i efektywności wydarzeń.</i>			
I.3.7	Organizacja wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym	Gmina	Gmina	Gminy w ramach LGD, instytucje kultury, zespoły folklorystyczne, twórcy ludowi, orkiestry, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich
	<i>W realizacji niniejszego zadania chodzi o organizację wydarzeń kulturalnych (jak również rekreacyjno-sportowych) o zasięgu ponadlokalnym oraz rozszerzanie imprez popularyzujących kulturę lokalną. Należy również rozszerzać przeglądy, festiwale, festyny, wystawy, konkursy organizowane na terenie gminy – przegląd zespołów folklorystycznych.</i>			

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Proponowane mierniki realizacji w PRIORYTECIE I:

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji	Dyspozycja danych	Źródło danych
Cel operacyjny I.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej	Liczba gospodarstw rolnych prowadzących aktywną działalność rolniczą	GUS	Bank Danych Lokalnych
	Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego	GUS	Bank Danych Lokalnych
	Liczba podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolnictwa, przetwórstwa i gospodarki leśnej	GUS	Bank Danych Lokalnych
Cel operacyjny I.2 Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich	Długość urządzonych i oznakowanych wielofunkcyjnych tras turystycznych na terenie Gminy (rowerowe, biegowe, przyrodnicze, tematyczne, itp.)	Gmina	Dane własne
	Liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy	GUS	Bank Danych Lokalnych
	Liczba korzystających z noclegów na terenie Gminy	GUS	Bank Danych Lokalnych
Cel operacyjny I.3 Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych	Liczba zrealizowanych projektów o charakterze odnowy wsi	Gmina	Dane własne
	Liczba aktywnych uczestników zespołów folklorystycznych	Gmina	Dane własne
	Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym	Gmina	Dane własne

PRIORYTET II – KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA

Cel strategiczny:

Doskonalenie jakości usług publicznych oraz wzmacnianie kapitału społecznego

Program postępowania:

Sektor usług publicznych wpływa bezpośrednio na jakość życia mieszkańców danej jednostki. Na podstawie dostępu do usług publicznych, a także szeroko pojmowanej jakości ich świadczenia można pokusić się o ocenę warunków życia danej społeczności, a także precyzyjne ustalenie poziomu potrzeb i aspiracji mieszkańców. Do sektora usług społecznych zaliczyć należy ofertę kulturalną, oświatową, pomocy społecznej, rekreacyjno-sportową, bezpieczeństwo, usługi administracyjne. Ważną rolę odgrywają również usługi techniczne (transport publiczny, gospodarka komunalna i ochrona środowiska). Wśród wyznaczników odpowiedniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w parze z jakością tychże usług powinna iść odpowiednia ich dostępność, przejawiająca się m.in. zminimalizowaniem utrudnień dostępowych dla mieszkańców. Usługi te są mocno zaakcentowane w Krajowym Programie Rozwoju Regionalnego, stąd też można domniemywać, że rząd będzie je traktował priorytetowo. Także Program Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2020 podkreśla istotę dostępności do usług publicznych i zapewnienia odpowiedniej ich jakości. Permanentne podwyższanie jakości świadczonych usług publicznych, ich doskonalenie, a także dążenie do osiągnięcia jak najlepszej dostępności, wynikają z postępu cywilizacyjnego. Zadaniem każdej jednostki samorządowej jest zatem dążenie do utrzymywania społecznego zadowolenia, które dodatkowo przyczynia się do budowania korzystnego wizerunku danego obszaru jako miejsca do życia, co powoduje zwiększenie się zjawiska imigracji.

Dla Gminy Ryczywół ważnym aspektem usług społecznych jest edukacja. Tempo i zakres zmian zachodzących na rynku pracy, dynamiczny rozwój nowych technologii oraz zmiany w systemie wartości wymagają umożliwienia osobom dorosłym i młodzieży zdobywanie nowych umiejętności i nabywania doświadczeń. Dla zapewnienia maksymalnej efektywności tych działań powinna zostać nawiązana współpraca pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi środowiskami lokalnymi, wśród których wiodące pozycje zajmuje samorząd terytorialny, placówki edukacyjne, rodzice i uczniowie, a także pracodawcy i organizacje pozarządowe. Odpowiednie przygotowanie do wejścia na rynek pracy może być zapewnione również poprzez możliwość korzystania przez kształcąca się młodzież z nowoczesnych zdobyczy techniki i udział w nowatorskich projektach edukacyjnych. Równie ważną częścią usług społecznych jest oferta kulturalna. W przypadku Gminy Ryczywół jest ona dobrze rozwinięta. Bogate dziedzictwo kulturowe zachowywane przez zespoły folklorystyczne, artystów ludowych oraz wydarzenia kulturalne, stanowi istotny element integracji lokalnej, a w przyszłości może przyczyniać się do zwiększania atrakcyjności turystyczno-kulturalnej Gminy. Należy dążyć do włączania młodych pokoleń w działalność zespołów folklorystycznych, poznawanie lokalnej kultury i tradycji oraz wydarzenia lokalne. Niemniej ważnym aspektem atrakcyjności osadniczej i jakości zamieszkiwania odgrywa dostępność do infrastruktury ochrony środowiska. Stan środowiska naturalnego ma bowiem wpływ zarówno na

---

atrakcyjność osadniczą, jak również współzależną w tym przypadku atrakcyjność inwestycyjną, turystyczną i rekreacyjną. W Gminie Ryczywół szczególny nacisk należy położyć na niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę kanalizacyjną. Jest ona, poza systemem gospodarki odpadami, podstawowym elementem determinującym jakość życia mieszkańców i jednocześnie kluczowym czynnikiem wpływającym na stan środowiska przyrodniczego. W pojęciu racjonalnej gospodarki odpadami zawiera się przede wszystkim ich zbiórka, transport, odzysk, a także unieszkodliwianie w przypadku niemożliwości zastosowania procesów recyklingu. Bardzo istotnym z punktu widzenia ochrony środowiska aspektem jest uzupełnienie prowadzonych działań o zadania z zakresu edukacji ekologicznej. W wypadku środowiska przyrodniczego, podobnie zresztą jak i w większości innych, zapobieganie (profilaktyka) jest znacznie tańsze i nierzadko efektywniejsze niż samo likwidowanie wyrządzonych szkód i naprawianie poniesionych strat. Realizacja zadań z zakresu podniesienia świadomości ekologicznej zakłada dotarcie do każdego rodzaju odbiorców.

Baza instytucjonalna pomocy społecznej musi zapewniać odpowiednią jakość obsługi mieszkańców. Jej parametry oraz sposoby funkcjonowania powinny odzwierciedlać obecne problemy społeczne na terenie jednostki oraz wykorzystywać nowoczesne rozwiązania pracy społecznej. Rozwój oferty pomocy społecznej musi również uwzględniać zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa) i związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi. Równie istotną kwestią staje się potrzeba ciągłego podnoszenia standardów funkcjonowania gminnego systemu opieki społecznej. Należy także położyć nacisk na nowe, sprawdzone narzędzia ułatwiające realizację polityki społecznej, wśród których na pierwszy plan wysuwa się mechanizm ekonomii społecznej.

W zakresie bezpieczeństwa, na pierwszy plan wychodzą działania z zakresu zapobiegania klęskom żywiołowym.

Spójność z dokumentami nadrzędnymi:

PROGRAM ROZWOJU GMINY RYCZYWÓŁ NA LATA 2021-2028	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2011- 2020 (obszary pochodzą ze Strategii Wojewódzkiej i mają charakter enumeratywny)	KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, GMINY OBSZARY WIEJSKIE
<p><i>Cel strategiczny:</i> Doskonalenie jakości usług publicznych oraz wzmacnianie kapitału społecznego</p>	<p>OBSZAR 1. GOSPODARKA WIEDZY I AKTYWNOŚCI <i>Cel strategiczny:</i> Silna pozycja Wielkopolski jako regionu atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców <i>Kierunek rozwoju:</i> 1.1. Rozwój kapitału intelektualnego</p>	<p>1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi</p>
	<p>OBSZAR 3. INFRASTRUKTURA DLA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ <i>Cel strategiczny:</i> Wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej <i>Kierunek rozwoju:</i> 3.5. Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego</p>	
	<p>OBSZAR 5. ROZWÓJ MIAST I TERENÓW WIEJSKICH <i>Cel strategiczny:</i> Aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich <i>Kierunek rozwoju:</i> 5.1. Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych</p>	<p>2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe</p>
	<p>OBSZAR 6. BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE, ZDROWOTNE I SPOŁECZNE <i>Cel strategiczny:</i> Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Wielkopolski w wymiarze</p>	<p>2.3 Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze</p>

	<p>środowiskowym, zdrowotnym i społecznym</p> <p><u>Kierunek rozwoju:</u></p> <p>6.1. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Wielkopolski</p> <p>6.3. Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna</p> <p>6.4. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym</p>	
	<p>OBSZAR 7. ZARZĄDZANIE ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA</p> <p><u>Cel strategiczny:</u> Efektywnie zarządzane województwo, którego rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów</p> <p><u>Kierunek rozwoju:</u></p> <p>7.2. Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego</p>	<p>3.4</p> <p>Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej</p>

Cele operacyjne:

II.1 Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie

II.2 Rozwój oferty kulturalnej

II.3 Dbłość o stan środowiska naturalnego

II.4 Integrująca polityka społeczna

II.5 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

**PRIORYTET II:
KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA**

Cel strategiczny:

Doskonalenie jakości usług publicznych oraz wzmacnianie kapitału społecznego

PRIORYTET II: KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA					
Cel strategiczny: Doskonalenie jakości u publicznych oraz wzmacnianie kapitału społecznego					
Cele operacyjne:		Kierunki interwencji (kluczowe zadania)	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca	Partnerzy
Zwiększenie dostępności do edukacji	II.1.1	Utrzymywanie efektywnej siatki placówek oświatowych <i>Konieczność dostosowania i utrzymania placówek oświatowych na poziomie dostosowanym do warunków demograficznych i ekonomicznych.</i> ➤ budowa Klubu Malucha w Ryczywole,	Gmina	Gmina	Organizacje pozarządowe, Kuratorium Oświaty
	II.1.2	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej i sportowej szkół <i>O jakości kształcenia, poza programem edukacyjnym, decydują warunki, w jakich ma miejsce proces nauczania, jak również dostępne pomoce naukowe i sprzęt informatyczno-multimedialny. Zgodnie z tym, zakłada się ciągłe doskonalenie stanu technicznego bazy oświatowej oraz doposażenie placówek oświatowych na terenie Gminy Ryczywół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, usprawniające proces kształcenia.</i>	Gmina	Gmina	Placówki oświatowe
	II.1.3	Wykorzystywanie Internetu i nowoczesnych technik nauczania w procesie kształcenia młodzieży <i>W ramach niniejszego kierunku interwencji realizowane będą programy na rzecz wykorzystania technologii informatycznych i multimedialnych w procesie kształcenia młodzieży. Ma się to przystosować do poszerzenia oferty oraz zwiększenia dostępu do różnych form kształcenia, a w konsekwencji podniesieniu jakości i efektywności kształcenia w szkołach gminnych oraz szybszemu i lepszemu dostosowaniu programów nauczania do potrzeb rynku pracy. Postęp cywilizacyjny w zakresie nowych technologii wymaga dostosowania dotychczasowych programów kształcenia do nowych warunków społeczno-gospodarczych.</i>	Gmina	Gmina	Kapitał prywatny, organizacje pozarządowe

II.1.4	Wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów	Gmina	Gmina	Instytucje kultury, kluby sportowe, kapitał prywatny (sponsorzy), Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
<i>Jednym z priorytetów w Programie Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2020 jest rozwój kapitału intelektualnego. W nawiązaniu do zapisów programu regionalnego, mając na uwadze potrzeby mieszkańców, realizowane będą projekty służące odkrywaniu, kształtowaniu i wspieraniu talentów. Zakłada się m.in. wsparcie materialne dla dzieci i młodzieży wyróżniających się w nauce oraz innych dziedzinach, jak np. sport, kultura, aktywność społeczna.</i>				
II.1.5	Organizowanie tematycznych konkursów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież	Gmina	Gmina	Kluby sportowe, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, sąsiednie gminy, powiat
<i>Nie zawsze obowiązujący program nauczania danego przedmiotu wyczerpuje temat bądź zaspokaja ciekawość uczniów. Elementy zdrowej rywalizacji, współzawodnictwa czy po prostu współdziałania stanowią jeden z podstawowych czynników motywacyjnych i aktywizujących. Zgodnie z tym założeniem, planuje się organizowanie tematycznych konkursów i imprez międzyszkolnych dla dzieci i młodzieży, jak również różnorodnych zajęć. Biorąc pod uwagę ograniczone możliwości finansowe Gminy, należy podjąć działania, aby część funduszy na działania pozyskiwać ze źródeł zewnętrznych. Realizowane przedsięwzięcia przysłużą się ponadto integracji środowiska lokalnego i regionalnego młodych ludzi, a w konsekwencji budowaniu kapitału społecznego, który w przyszłości decydował będzie o sukcesie całej Gminy.</i>				
II.1.6	Organizacja systemu zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży umocowanych w związkach sportowych – zaangażowanie nauczycieli WF, edukacja rodziców w zakresie wychowania sportowego	Placówki oświatowe, kluby sportowe	Gmina	Instytucje kultury, organizacje pozarządowe, uczniowskie kluby sportowe, kapitał prywatny
<i>Zaangażowanie uczniów, nauczycieli, trenerów w zorganizowany sport. Tworzenie sekcji sportowych i reprezentowanie Gminy na arenie ponadlokalnej.</i>				

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

	II.1.7	Potencjalne inicjowanie współpracy szkół gminnych na szczeblu krajowym i międzynarodowym	Gmina, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Gmina	Kluby sportowe, instytucje kultury, sąsiednie gminy, powiat, partnerzy zagraniczni
<p><i>Dzięki możliwościom gwarantowanym przez członkostwo w Unii Europejskiej i nie tylko, nastąpił w Polsce prawdziwy wzrost zainteresowania kontaktami krajowymi i międzynarodowymi szkół i młodzieży. W ramach niniejszego kierunku interwencji zakłada się zacieśnianie współpracy szkół gminnych na szczeblu krajowym i międzynarodowym poprzez m.in. organizację wspólnych projektów międzyszkolnych, np. wymian młodzieży. Celem jest wzrost otwartości dzieci i młodzieży, poszerzenie horyzontów myślowych, umożliwienie uczniom pogłębienia wiedzy, zdobycia nowych doświadczeń, a także rozwijania umiejętności, np. z zakresu kształcenia zawodowego, jak i kompetencji językowych. Współpraca zagraniczna to także szansa na poznanie historii, kultury i tradycji innych krajów, a z drugiej strony okazja do przekazywania wiedzy o własnej kulturze, gminie, regionie i kraju.</i></p>					
Rozwój oferty kulturalnej	II.2.1	Rozszerzenie oferty zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży	Instytucje kultury Placówki oświatowe	Instytucje kultury	Gmina, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby sportowe
	<p><i>Zadanie ma na celu wypracowanie kompleksowej oferty spędzania czasu wolnego, skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży. Celem zadania jest rozwój umiejętności społecznych i artystycznych oraz otwartości i kreatywności w grupie docelowej, jak również wskazanie ciekawych form spędzania wolnego czasu. Działaniem zaplanowanym w ramach celu jest m.in. stworzenie uzupełniającej się oferty szkół, instytucji kultury i organizacji pozarządowych.</i></p>				
	II.2.2	Wykreowanie oferty kulturalnej dla osób starszych	Instytucje kultury	Instytucje kultury	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina, organizacje pozarządowe
<p><i>Zachodzące w ostatnich latach zmiany demograficzne (proces starzenia się społeczeństwa), wymagają implementacji nowego systemu tworzenia oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Gminy. Ludzie starsi stają się coraz liczniejszą, ale i bardziej wymagającą grupą odbiorców działań kulturalnych. Wykreowanie atrakcyjnej oferty kulturalnej dla osób starszych przysłuży się do integracji społecznej seniorów i podniesieniu jakości usług społecznych.</i></p>					

	II.2.3	Promowanie i wspieranie lokalnych animatorów kultury oraz lokalnych artystów i twórców	Instytucje kultury	Instytucje kultury	Gmina, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, animatorzy kultury, lokalni artyści i twórcy
		<i>W nawiązaniu do zapisów Programu Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2020, wykorzystując atuty Gminy w zakresie kultury, tradycji i dziedzictwa, zakłada się wsparcie najbardziej wartościowych zjawisk z zakresu lokalnej kultury – poprzez promowanie i wspomaganie lokalnych animatorów kultury oraz zespołów, artystów i twórców. Zakłada się m.in. współpracę przy organizacji imprez, wydawnictwa, publikacje i promowanie w lokalnych materiałach informacyjnych.</i>			
	II.2.4	Organizacja wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym	Instytucje kultury	Instytucje kultury	Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania, media lokalne i regionalne, sąsiednie gminy, powiat i
		<i>Planuje się kontynuację i intensyfikację działań podjętych w zakresie organizacji wydarzeń o zasięgu ponadlokalnym. Realizacja przedsięwzięć w ramach niniejszego kierunku przyczyni się do zwiększenia rozpoznawalności Gminy oraz pomoże w procesie kreowania odpowiedniego jej wizerunku – zarówno wewnątrz wspólnoty samorządowej, jak i na zewnątrz. Wykreowanie i wypromowanie wydarzeń, które będą miały charakter ponadlokalny.</i>			
	II.2.5	Modernizacja domów kultury działających w gminie i ich wyposażenia	Gmina	Instytucje kultury	Lokalna Grupa Działania, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
		<i>Domy kultury pełnią ważną funkcję kulturalno-oświatową, wspierają lokalne działania i wzbogacają ofertę spędzania czasu wolnego. By w pełni spełniać swoje funkcje, powinny być nowoczesne – odpowiadające na wyzwania współczesnego, szybko zmieniającego się świata oraz dostosowane do potrzeb odbiorców oferty. Dlatego też zaplanowano działania mające na celu rozwój i modernizację centrum kultury i świetlic, co skutkować będzie zwiększeniem jakości i dostępności oferty kulturalno-oświatowej oraz możliwością kształcenia kompetencji wśród mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży.</i>			
Dbłość o stan środowiska naturalnego	II.3.1	Promocja postaw ekologicznych	Gmina, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Gmina	Kluby sportowe, instytucje kultury, media lokalne i regionalne, parafie, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Zgodnie z założeniami programu regionalnego, dbałość o stan środowiska naturalnego stanowić powinna elementarne zobowiązanie każdego mieszkańca Wielkopolski. Podstawą polityki ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa przyrodniczego Gminy stanowić będzie promocja postaw ekologicznych, realizowana zarówno w ramach normalnego procesu edukacji od szkoły podstawowej, jak i poprzez szereg innych działań, jak np. akcje marketingowe w mediach, konkursy, akcje społeczne, happeningi. Największym wyzwaniem będzie zmiana dotychczasowych przyzwyczajeń osób dorosłych.

II.3.2	Rozbudowa systemu kanalizacyjnego	Gmina	Gmina	NFOŚIGW, WFOŚIGW, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego
<i>Celem kierunku interwencji jest zwiększenie atrakcyjności osadniczej Gminy oraz ochrona środowiska naturalnego - poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy. Dzięki uzbrajaniu terenów w podstawową infrastrukturę umożliwia się ich zagospodarowanie i zaktywizowanie. Zakłada się kontynuację działań rozpoczętych w poprzedniej perspektywie finansowej Unii Europejskiej.</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa kanalizacji w m. Dąbrówka Ludomska, ➤ Budowa kanalizacji do marketu Dino w Ryczywole, ➤ Budowa kanalizacji w m. Skrzetusz, ➤ Budowa kanalizacji w m. Tłukawy, ➤ Budowa kanalizacji w m. Wiardunki, ➤ Budowa kanalizacji w m. Zawady.				
II.3.3	Budowa zbiorników bezodpływowych, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie	Gmina, mieszkańcy	Gmina	NFOŚIGW, WFOŚIGW, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego

Nie wszystkie gospodarstwa domowe na terenie Gminy mają podłączenie do kanalizacji komunalnej. Dotyczy to szczególnie gospodarstw z terenów wiejskich o małej gęstości zabudowy, co uniemożliwia budowę sieci kanalizacyjnej. Niniejsze zadanie ma na celu unieszkodliwianie ścieków na tych obszarach Gminy, gdzie bezzasadna jest budowa kanalizacji sieciowej. Dzięki tworzeniu zespołów urzędzeń służących do neutralizacji ścieków wytwarzanych w domu lub małym zgrupowaniu domów, umożliwia poprawę jakości życia mieszkańców oraz skuteczną ochronę środowiska naturalnego.

- *zbiornik bezodpływowy w budynku komunalnym w m. Ninino,*
- *zbiornik bezodpływowy w m. Radom,*
- *zbiornik bezodpływowy przy budynku komunalnym w m. Tłukawy*

II.3.4 Rozbudowa i modernizacja gminnej sieci wodociągowej

Gmina

Gmina

Spółki Wodne, wspólnoty pastwiskowe i leśne, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego

Sieć wodociągowa, zaopatrująca w wodę ludność lub zakłady produkcyjne, decyduje o warunkach życia, jak również prowadzenia działalności gospodarczej. Rozbudowa gminnej sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejącej jest potrzebą wynikająca z podnoszenia standardów infrastrukturalnych na terenie gminy oraz zabezpieczenia potrzeb wodociągowych wszystkich mieszkańców oraz przedsiębiorców.

- *budowa wodociągu do m. Orłowo,*
- *przyłącza wodociągowe do pojedynczych posesji w m. Radom,*
- *wymiana wodociągu ul. Kolejowa w Ryczywole,*
- *wymiana wodociągów azbestowych w Ryczywole,*
- *budowa wodociągu do m. Zawady.*
- *wodociąg Drzonek*

II.3.5 Wspieranie działań zmierzających do wykorzystania OZE

Gmina

Gmina

NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Rozwój alternatywnych źródeł pozyskiwania energii ma ogromny wpływ na możliwość rozwoju turystyki i rekreacji, jak również komfort życia mieszkańców, dla których jakość powietrza ma zasadnicze znaczenie. W ramach niniejszego kierunku interwencji chodzi o rozwijanie programów wykorzystania OZE, w tym wykorzystanie przestrzeni do inwestycji w ogniwa fotowoltaiczne, biomasę, elektrownie wiatrowe. Wszelkie działania powinny być zintegrowane z edukacją proekologiczną prowadzoną na terenie Gminy.

II.3.7	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Gmina	Gmina	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, Policja, organizacje pozarządowe, powiat
	<i>Doskonalenie gminnego systemu selektywnego gromadzenia i odbioru odpadów w korelacji z edukacyjnymi działaniami proekologicznymi pozwoli na efektywną ochronę krajobrazu przyrodniczego Gminy Ryczywół. Informowanie i propagowanie selektywnej zbiórki odpadów, ograniczanie pojawiania się dzikich wysypisk, przystępowanie do projektów np. unieszkodliwiania azbestu.</i>			
II.3.8	Termomodernizacja obiektów gminnych	Gmina	Gmina	NFOŚIGW, WFOŚIGW, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, instytucje publiczne
	<i>W ramach działań służących ochronie środowiska, w szczególności poprawie jakości powietrza, zakłada się termomodernizację obiektów gminnych, docieplanie i wymianę okien, zwłaszcza w budynkach publicznych należących do Gminy Ryczywół.</i>			
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ termomodernizacja budynku Urzędu Gminy, ➤ termomodernizacja świetlicy wiejskiej w m. Gościejewko, ➤ termomodernizacja świetlicy wiejskiej w m. Ninino, ➤ termomodernizacja świetlicy wiejskiej w m. Piotrowo, ➤ termomodernizacja świetlicy wiejskiej w m. Zawady 			

Integrująca polityka
społeczna

II.4.1	Rozwój edukacji społecznej w zakresie identyfikacji i reagowania na problemy społeczne oraz sposobów ich rozwiązywania	Ośrodek Pomocy Społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej	Organizacje pozarządowe, instytucje kultury, organizacje kościelne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gmina, media lokalne
	<i>Dobre rozpoznanie problemów społecznych jest podstawą podejmowania efektywnych działań służących ich likwidacji. W pozyskiwaniu, gromadzeniu i aktualizacji informacji o istniejących i potencjalnych problemach społecznych konieczna jest współpraca wszystkich instytucji z zakresu polityki społecznej w Gminie Ryczywół, zwłaszcza Ośrodka Pomocy Społecznej. Ważnym elementem działań pozostaje rozwój edukacji społecznej w zakresie identyfikacji i reagowania na problemy społeczne oraz sposobów i ich rozwiązywania.</i>			

II.4.2	Utworzenie Centrum Integracji Społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Ośrodek Pomocy Społecznej	Organizacje kościelne, parafie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gmina
<i>Centrum Integracji Społecznej (CIS) to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. CIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.</i>				
II.4.3	Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Organizacje pozarządowe, Ośrodek Pomocy Społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej	Gmina, powiat, parafie, organizacje kościelne, ROPS
<i>Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (m.in. byli więźniowie, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne, młodzież opuszczająca zakłady wychowawcze i domy dziecka) muszą mieć możliwość adaptacji w społeczeństwie. Zakłada się zatem wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym m.in. poprzez wykorzystanie mechanizmu ekonomii społecznej oraz wspieranie rozwoju inicjatyw Centrum Integracji Społecznej, którego zadaniem może być np. prowadzenie działalności terapeutycznej, poradnictwa prawnego, warsztatów i szkoleń aktywizujących.</i>				
II.4.4	Rozszerzanie działalności w zakresie profilaktyki uzależnień, w szczególności wśród dzieci i młodzieży	Gmina	Gmina	Organizacje pozarządowe, jednostki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, instytucje kultury, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej
<i>Dzieci i młodzież stanowią grupę szczególnie narażoną i podatną na uzależnienia. Profilaktyka uzależnień powinna obejmować szereg komplementarnych działań, m.in.: wydawanie materiałów edukacyjnych na potrzeby realizowanych programów profilaktycznych, spotkania z terapeutami i specjalistami od uzależnień, cykle prelekcji, prezentacji i sesji ankietowych w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych, działalność szkoleniową wśród pracowników oświaty i kultury, organizowanie imprez plenerowych i konkursów promujących styl życia bez uzależnień, realizację w szkołach gminnych programu edukacji zdrowotnej z uwzględnieniem profilaktyki uzależnień, bogatą i różnorodną ofertę lokalnych placówek kultury, zatrudniających instruktorów kulturalnych w zakresie profilaktyki uzależnień. Programy edukacyjne i profilaktyczne powinny być połączone z punktowym wsparciem dla osób dotkniętych uzależnieniem oraz monitoringiem miejsc szczególnie zagrożonych przez służby odpowiedzialne za ochronę bezpieczeństwa publicznego.</i>				

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

II.4.5	Wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia miejsc opieki nad samotnymi osobami starszymi i osobami niepełnosprawnymi	Gmina	Gmina	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, instytucje publiczne i niepubliczne działające w obszarze pomocy społecznej, zakłady opieki zdrowotnej, PFRON
---------------	--	-------	-------	---

Dzięki integracji Polski z Unią Europejską zwiększyły się możliwości (głównie finansowe) powstawania i działania niepublicznych (prywatnych, pozarządowych) placówek zajmujących się opieką nad osobami starszymi i chorymi (np. WTZ Senior, całodobowe i dzienne miejsca odciążeniowe, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, domy pomocy społecznej, domy pogodnej jesieni, hospicja). Z biegiem czasu zainteresowanie organizowaniem tego typu instytucji może być coraz większe, co wiąże się z procesem starzenia się społeczeństwa. Podobne zapotrzebowanie występuje w odniesieniu do pomocy osobom niepełnosprawnym. Na etapie tworzenia tych placówek opiekuńczych ważne jest wsparcie doradcze i informacyjne, udzielane różnym instytucjom niepublicznym. Należy pamiętać o tym, że istnieją możliwości dofinansowywania projektów i inwestycji z funduszy zewnętrznych, w tym europejskich.

II.4.6	Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach i miejscach publicznych	Gmina	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, PFRON, organizacje pozarządowe, instytucje polityki społecznej, zakłady opieki zdrowotnej, instytucje publiczne
---------------	--	-------	-------	---

Za bariery architektoniczne uznaje się wszelkie utrudnienia, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania, uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Aby spowodować sprawniejsze działanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze ich funkcjonowanie, w celu wyrównywania szans i zwiększania dostępności do usług publicznych, zakłada się likwidację tych barier, w szczególności w instytucjach i miejscach publicznych w Gminie. Dostęp do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej daje szansę na zwiększenie zakresu prac i liczby udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

- *budowa podjazdu dla osób niepełnosprawnych w Urzędzie Gminy,*
- *budowa parkingu przy Urzędzie Gminy dostosowanego do osób niepełnosprawnych*

II.4.7	Rozwój bazy lokali socjalnych	Gmina	Gmina	Organizacje pozarządowe, Ośrodek Pomocy Społecznej
<i>Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, w szczególności zapewnienie mieszkań ludziom biednym, którzy z różnych powodów są pozbawiani dachu nad głową, eksmitowani ze swoich dotychczasowych mieszkań, jest ustawowym zadaniem samorządu gminnego. Tworzenie mieszkań zgodnie z ustawą o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych. Obecnie brak odpowiednich lokali w Gminie.</i>				
II.4.8	Promowanie integracji międzypokoleniowej oraz działalności na rzecz osób starszych	Ośrodek Pomocy Społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej	Powiat, placówki oświatowe, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, media lokalne
<i>Wspieranie wszelkich działań z zakresu integracji międzypokoleniowej, w tym m.in. powołanie Klubu Seniora, udział osób starszych w spotkaniach z młodzieżą, itp. Tworzenie bądź podtrzymywanie więzi, pomiędzy pokoleniami. Działania mające charakter społeczny, socjalny ale także edukacyjny.</i>				
II.4.9	Promocja wśród młodzieży zasad wolontariatu i uczestnictwa w działaniach organizacji pozarządowych	Instytucje kultury, organizacje pozarządowe	Instytucje kultury, organizacje pozarządowe	Placówki oświatowe, organizacje kościelne, związki harcerskie, media lokalne
<i>Kształtowanie świadomości obywatelskiej młodych pokoleń, wrażliwości na potrzeby innych środowisk oraz nabywanie praktyki w działaniach społecznych.</i>				
II.4.10	Prowadzenie i promocja działań z zakresu profilaktyki zdrowia	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej	Gmina	NFZ, organizacje pozarządowe, firmy farmaceutyczne, producenci urzędzeń medycznych
<i>Poprawa poziomu zdrowia i związanej z nim jakości życia jest jednym z wyzwań, zdefiniowanych w ramach Programu Rozwoju Województwa Wielkopolskiego na lata 2011-2020. Jednym z działań prowadzących do poprawy w tym aspekcie jest upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki zdrowia oraz organizacji działań z tego zakresu. W to zadanie wpisują się m.in. bezpłatne badania okresowe dla różnych grup mieszkańców. Nadrzędnym celem jest zapobieganie i wczesne wykrywanie groźnych chorób, głównie cywilizacyjnych (np. choroby układu krążenia, choroby nowotworowe) – zgodnie z założeniem, że profilaktyka jest lepsza i tańsza od leczenia.</i>				

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	II.5.1	<p>Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych w sprzęt gaśniczy i ratowniczy oraz poprawa infrastruktury</p> <p><i>Modernizacja i doposażenie jednostek OSP. Cel: poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zakup wozu dla OSP w m. Lipa, ➤ modernizacja remizy OSP w m. Lipa, ➤ zakup wozu strażackiego OSP Ryczywół, ➤ budowa budynku strażnicy OSP Ryczywół, ➤ modernizacja remizy OSP Skrzetusz. 	Gmina	Gmina	Ochotnicza Straż Pożarna, Państwowa Straż Pożarna, sponsorzy
	II.5.2	<p>Rozwijanie i doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, planów ewakuacyjnych i ratowniczych</p> <p><i>Dla sprawnego i efektywnego systemu zarządzania kryzysowego, zakłada się rozwijanie i doskonalenie planów ewakuacyjnych i ratowniczych. W działaniach tych mieści się również plan przeciwdziałania długotrwałym suszom.</i></p>	Gmina	Gmina	Policja, służby ratownicze, Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, organizacje pozarządowe, Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego
	II.5.3	<p>Prowadzenie wśród mieszkańców działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy</p>	Gmina, placówki oświatowe	Gmina	Policja, służby ratownicze, Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna, organizacje pozarządowe, Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego

---

Podstawą polityki bezpieczeństwa na terenie Gminy będą działania związane z kształtowaniem postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych. W ramach niniejszego kierunku interwencji planuje się działania edukacyjno-informacyjne wśród mieszkańców w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy. Szczególną grupę docelową stanowią dzieci i młodzież - prewencja, edukacja i profilaktyka realizowane będą m.in. w ramach programów edukacyjnych w szkołach, w tym w ramach zajęć organizowanych z udziałem przedstawicieli różnych służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne i społeczne.

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Proponowane mierniki realizacji w PRIORYTECIE II:

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji	Dyspozycja danych	Źródło danych
Cel operacyjny II.1 Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie	Średnia liczba uczniów w oddziale w szkołach podstawowych	Gmina	Dane własne
	Liczba stanowisk komputerowych z dostępem do internetu przypadających na jednego ucznia w szkołach podstawowych	Gmina	Dane własne
Cel operacyjny II.2 Rozwój oferty kulturalnej	Liczba imprez kulturalnych o charakterze ponadlokalnym organizowanych na terenie Gminy	Gmina	Dane własne
	Liczba uczestników zajęć dodatkowych prowadzonych w instytucjach kultury	Gmina	Dane własne
	Liczba czytelników bibliotek publicznych na terenie Gminy	Gmina	Dane własne
Cel operacyjny II.3 Dbłość o stan środowiska naturalnego	Długość sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze Gminy	Gmina	Dane własne
	Liczba korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze Gminy	Gmina	Dane własne
	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej na terenie Gminy	Gmina	Dane własne
Cel operacyjny II.4 Integrująca polityka społeczna	Liczba miejsc całodobowych i dziennych form wsparcia	OPS	Statystyka OPS
	Liczba mieszkań socjalnych i chronionych	OPS	Statystyka OPS
	Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej	OPS	Statystyka OPS
Cel operacyjny II.5 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Liczba zdarzeń drogowych	Komenda Powiatowa Policji	Rejestr
	Liczba interwencji straży pożarnej	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	Rejestr
	Liczba interwencji policji	Komenda Powiatowa Policji	Rejestr

PRIORYTET III – NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE

Cel strategiczny:

Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz współpraca samorządowa

Program postępowania:

Podstawowymi założeniami nowego podejścia do wdrażania polityki rozwoju na każdym poziomie zarządzania państwem jest partnerstwo i zintegrowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter problemów (wyzwań rozwojowych) przed jakimi stoją samorządy, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii. Zapewnienie realizacji celów Krajowego Programu Rozwoju Regionalnego do 2020 roku wymaga - zarówno na poziomie konkurencyjności, jak i spójności - skoordynowanych działań podejmowanych przez samorządy w zakresie realizacji wielu usług publicznych na rzecz mieszkańców, dla których granice pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego mają jedynie administracyjny wymiar. Proponowane w założeniach do Umowy Partnerstwa (negocjowanej przez Rząd Polski z Komisją Europejską) na lata 2021-2028 instrumenty realizacji polityki rozwoju, warunkują konieczność zacieśnienia współpracy w ramach obszarów funkcjonalnych.

Spójność z dokumentami nadrzędnymi:

PROGRAM ROZWOJU GMINY RYCZYWÓŁ NA LATA 2021-2028	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO 2020 <small>(obszary pochodzą ze Strategii Wojewódzkiej i mają charakter enumeratywny)</small>	KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, GMINY OBSZARY WIEJSKIE
<i>Cel strategiczny:</i> Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz współpraca samorządowa	OBSZAR 7. ZARZĄDZANIE ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA <u>Cel strategiczny:</u> Efektywnie zarządzane województwo, którego rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów <u>Kierunek rozwoju:</u> 7.2. Sprawny system zarządzania strategicznego województwem 7.3. Rozwój współpracy terytorialnej	3.3 Przebudowa i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania 3.4 Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

Cele operacyjne:

III.1 Współpraca międzygminna i międzysektorowa

III.2 Sprawność administracyjna i rozwój społeczeństwa informacyjnego

---

**PRIORYTET III:
NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE**

Cel strategiczny: Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz współpraca samorządowa

PRIORYTET III: NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE

Cel strategiczny: Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz współpraca samorządowa

	Kierunki interwencji (kluczowe zadania)	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca	Partnerzy
III.1.1	<p>Intensyfikacja współpracy w ramach związków międzygminnych, powiatu oraz subregionu</p> <p><i>Elementem wdrażania Programu Rozwoju Województwa Wielkopolskiego jest przyjęcie indywidualnej ścieżki rozwoju dla subregionów wchodzących w skład województwa, w ramach tworzonego do którego należy Gmina Ryczywół. W ramach szerokiej współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej, zaplanowano realizację działań, zmierzających do podniesienia jakości i dostępności usług publicznych, wzrostu potencjału turystycznego i gospodarczego oraz atrakcyjności inwestycyjnej Gminy i regionu. Należy również kontynuować współpracę w ramach związków gminnych oraz aktywizować współpracę wewnątrz powiatu.</i></p>	Gmina	Gmina	Sąsiednie gminy, powiat i, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne
III.1.2	<p>Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi</p> <p><i>Nawiązywanie współpracy między samorządem a organizacjami pozarządowymi jest nie tylko obowiązkiem ustawowym, ale również rekomendowaną praktyką zarządczą. Organizacje pozarządowe odgrywają niezwykle istotną rolę w środowiskach lokalnych i małych społecznościach poprzez m.in. sprzyjanie integracji społecznej. Współpraca międzysektorowa, w tym zlecenie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym, jest spełnieniem nadrzędnej zasady subsydiarności i partnerstwa. Współdziałanie samorządu i podmiotów społecznych uprawdopodobnia zaistnienie efektu synergii.</i></p>	Gmina	Gmina	Organizacje pozarządowe, Lokalna Grupa Działania
III.1.3	<p>Realizacja zadań w formule partnerstwa publiczno-prywatnego</p>	Gmina	Gmina	Kapitał prywatny

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Kierunek interwencji zmierza do nawiązywania współpracy z podmiotami prywatnymi w zakresie realizacji inwestycji w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Działania te będą szczególnie ważne, z punktu widzenia możliwości finansowych samorządów lokalnych, po 2020 r.

III.2.1	Cyfryzacja, rozbudowa i udostępnianie informacji na zintegrowanej platformie cyfrowej	Gmina	Gmina	Klienci i partnerzy Urzędu Gminy, jednostki gminne, Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
	<i>Niniejszy kierunek interwencji stanowi odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów względem organów administracji publicznej. Nawiązuje do średniookresowego Programu Rozwoju Kraju 2020 oraz do Programu „Sprawne Państwo 2020”, które ma doprowadzić do zwiększenia skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami, m.in. poprzez szerokie stosowanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Dzięki realizacji działań w ramach tego kierunku, podniesiona zostanie m.in. jakość usług publicznych świadczonych przez Urząd Gminy na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców.</i>			
III.2.2	Doskonalenie kompetencji kadr administracji samorządowej	Gmina	Gmina	Klienci i partnerzy Urzędu Gminy, jednostki gminne
	<i>Profesjonalizm i kompetencje pracowników oraz staranność i rzetelność załatwiania spraw stanowią jedne z podstawowych aspektów determinujących poziom satysfakcji z jakości usług publicznych i funkcjonowania urzędu. Zaprojektowano zatem działania służące doskonaleniu kompetencji kadr administracji samorządowej. Doskonalenie należy postrzegać jako proces stały. Nieustanne zmiany prawa i ogólnoświatowa tendencja do poprawiania jakości świadczonych usług powodują, iż działania szkoleniowe, warsztatowe, itp. powinny być stałym elementem obecnym w pracy każdej jednostki samorządu terytorialnego.</i>			
III.2.3	Rozwój infrastruktury teleinformatycznej, wspierającej rozwój e-administracji	Gmina	Gmina	Operatorzy teleinformatyczni, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
	<i>Z uwagi na postępujący proces cyfryzacji administracji w Unii Europejskiej oraz na terenie całego kraju, w nawiązaniu do rosnących oczekiwań społecznych względem administracji publicznej, zaplanowano działania mające na celu rozwój infrastruktury teleinformatycznej, wspierającej rozwój e-administracji.</i>			

III.2.4	Przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozpraszaniu zabudowy poprzez aktualizację planu zagospodarowania przestrzennego	Gmina	Gmina	-
	<i>Mając na względzie koszty budowy i utrzymania infrastruktury komunalnej, jak również zwiększenie estetyki Gminy, zakłada się aktualizację planu zagospodarowania przestrzennego, w celu uniknięcia procesu rozpraszania zabudowy.</i>			
III.2.5	Rozbudowa publicznych punktów dostępu do internetu	Gmina	Gmina	Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego, organizacje pozarządowe
	<i>Budowa punktów dostępu do Internetu, tzw. „hot spot”.</i>			

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Proponowane mierniki realizacji w PRIORYTET III:

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji	Dyspozycja danych	Źródło danych
Cel operacyjny III.1 Współpraca międzygminna i międzysektorowa	Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych w ramach subregionu	Gmina	Dane własne
	Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych z innymi podmiotami	Gmina	Dane własne
	Liczba zadań zleczanych organizacjom pozarządowym	Gmina	Dane własne
Cel operacyjny III.2 Sprawność administracyjna	Liczba spraw załatwianych w urzędzie przy pomocy narzędzi na platformie ePUAP	Gmina	Dane własne
	Frekwencja w wyborach prezydenckich i samorządowych	Państwowa Komisja Wyborcza	Obwieszczenia PKW
	Odsetek budynków samorządowych przystosowanych do obsługi osób niepełnosprawnych	Gmina	Dane własne

System wdrażania Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028. Konsultacje społeczne

Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych Gminy, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w szerokich partnerstwach lokalnych oraz subregionalnych. Znajduje to wyraz w kierunkach interwencji (kluczowych zadaniach) zawartych w Programie, dla których jednostkami realizującymi są zarówno wydziały, referaty i jednostki gminne, jak również samorząd powiatowy, podmioty prywatne i pozarządowe. Takie podejście do rozwoju wspólnoty lokalnej jest spójne z nowym paradygmatem polityki regionalnej kraju, realizowanym przez właściwe ministerstwo. Ze względu na wielopoziomowy charakter zarządzania Programem Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028, podstawową zasadą, określającą sposób postępowania w trakcie jej wdrażania, jest zasada partnerstwa. Jest ona rozumiana, jako otwarta i aktywna współpraca równoprawnie traktowanych podmiotów, reprezentujących różnorodne środowiska oraz instytucje realizujące i wspierające realizację działań na rzecz rozwoju Gminy.

Współpraca i partnerstwo na rzecz realizacji Programu są warunkami koniecznymi powodzenia w jej realizacji. Wynika to w szczególności z faktu, że na zakres interwencji Programu w zasadniczej mierze składają się zadania wykraczające poza sferę formalnych kompetencji samorządu gminnego.

Konsultacje społeczne

W czerwcu 2020 roku odbyły się konsultacje społeczne dotyczące trwających działań opracowujących Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028.

W trzech panelach dyskusyjnych skierowanych do:

- a. Lokalnych liderów samorządowych (sołtysi),
- b. Sektora edukacji i organizacji pozarządowych
- c. Przedsiębiorców

Udział wzięło ponad ..... osób. W trakcie spotkań omówiono kierunki działania kolejnej Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, jak również przedstawiono założenia i propozycje rozwiązań nowego Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028.

Omówiono również ankietę (w załączniku), która służyć miała do zebrania i opracowania informacji wspomagających proces tworzenia Programu. Badanie ankietowe trwało do 14 dni.

Poniżej przedstawimy wybrane wyniki badania ankietowego. Pełne wyniki w postaci ankiet stanowią suplement do przedmiotowego opracowania, zaś pełne wyniki sumaryczne umieszczone są w załączniku numer 2.

W zakresie bloku pytań dotyczących jakości i warunki życia w Gminie Ryczywół zdecydowana większość ankietowanych ocenia je dobrze lub średnio (odpowiednio w uśrednionym wyniku – % i ....%).

W drugim bloku pytań dotyczących głównych problemów społecznych występujących na terenie gminy zdecydowanie najczęściej problemów akcentowanych jest w zakresie alkoholizmu plasując ten problem na miejscu zdecydowanie pierwszym (odpowiednio: wysokie zagrożenie .....% i średnie

.....%). Problem narkomanii odpowiednio wskazuje .....% i ..... %, jako średnie i niskie zagrożenie. Ciekawie przedstawia się problem bezrobocia w Gminie, które choć w zasadzie nie istnieje to lęk przed utratą pracy stanowi blisko .....% obaw ankietowanych. Blisko .....% ankietowanych wskazała na potrzebę wsparcia rolnictwa na terenie Gminy.

W bloku pytań numer 4 dotyczących konkretnych realizacji blisko ....% ankietowanych wskazało na potrzebę modernizacji i budowy nowych dróg na terenie gminy oraz rozbudowy i modernizacji ścieżek rowerowych.

W bloku pytań numer 3 dotyczących głównych problemów do rozwiązania lub szczególnej w nadchodzącej dekadzie ponad ....% ankietowanych akcentuje promocję i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych, zaś blisko ....% wskazuje na dalszy rozwój infrastruktury technicznej (w tym: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz poprawa dostępu do opieki zdrowotnej (ponad ...%).

System monitorowania i ewaluacji Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań.

Instytucjonalną strukturę systemu monitorowania i ewaluacji Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 tworzą:

- Rada Gminy w Ryczywole;
- Wójt Gminy Ryczywół;
- Stanowisko mające w kompetencjach nadzór nad strategią Gminy – pełniące rolę centrum koordynacyjnego ds. monitorowania Programu Rozwoju;
- Referaty i samodzielne stanowiska – pełniące rolę jednostek realizujących konkretne kierunki interwencji Programu Rozwoju, będące w kompetencjach samorządu gminnego.

Sprawozdawczość z monitoringu oraz aktualizacja Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 dokonywane będą **w okresach nie rzadszych niż, co dwa lata**. Władze samorządowe Gminy Ryczywół dokonują okresowej oceny stopnia realizacji Programu w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

- **Analizę wskaźnikową**, opracowywaną przez stanowisko mające w kompetencjach nadzór nad strategią Gminy na podstawie informacji otrzymanych od referatów i jednostek Gminy, bazującą na miernikach wyznaczonych w Programie dla każdego celu operacyjnego;
- **Raport z realizacji kierunków interwencji** Programu Rozwoju, przygotowywany przez stanowisko mające w kompetencjach nadzór nad strategią Gminy na podstawie informacji otrzymanych od innych referatów i jednostek Gminy.

Analiza wskaźnikowa, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Programu Rozwoju, będzie przygotowywana przez stanowisko mające w kompetencjach nadzór nad strategią Gminy w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- Statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne referaty i jednostki Gminy, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do stanowiska mającego w kompetencjach nadzór nad strategią Gminy;
- statystyka publiczna gromadzona w Banku Danych Lokalnych GUS (www.stat.gov.pl, www.strateg.gov.pl).

Mierniki pochodzące ze statystyki publicznej (GUS) mogą zostać przedstawione w układach porównawczych, tj. w porównaniach względnych do innych gmin i średniej dla województwa Wielkopolskiego oraz kraju. Zakres czasowy analizy powinien obejmować zmiany w stosunku do roku bazowego (2020r.) i roku ostatniego badania (dynamika). Analiza wskaźnikowa może przedstawiać dostępne wskaźniki w układzie gminnym.

Pomocnicza (wzór stosowany przy monitoringu realizacji Programu; przy założeniu, że monitoring odbywa się nie rzadziej, niż co dwa lata pierwsze badanie przy wykorzystaniu poniższej tabeli odbędzie się w grudniu 2022) tabela do przekazywania danych statystycznych do stanowiska mającego w kompetencjach nadzór nad Programem Gminy przez referaty oraz jednostki gminne wygląda następująco:

Cel operacyjny nr			
Nazwa miernika	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (2021 r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)
1.			
2.			
3.			

Raport z realizacji kierunków interwencji przygotowywany przez stanowisko mające w kompetencjach nadzór nad programem Gminy, opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego kierunku interwencji, przekazywanych przez poszczególne referaty oraz jednostki gminne. Program Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028 precyzuje w każdym kierunku interwencji jednostkę realizującą dany kierunek interwencji oraz jednostkę monitorującą dany kierunek interwencji ze strony Gminy.

Sprawozdania z realizacji poszczególnych kierunków interwencji są składane (raz w roku) przez wydziały i referaty oraz jednostki gminne do stanowiska mającego w kompetencjach nadzór nad programem Gminy. Na podstawie złożonych sprawozdań, stanowisko mające w kompetencjach nadzór nad programem Gminy opracowuje raport z realizacji kierunków interwencji, który wraz z analizą wskaźnikową jest podstawą dla władz samorządowych Gminy Ryczywół do podejmowania oceny realizacji Programu Rozwoju, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze w otoczeniu Gminy). Dla zwiększenia efektywności procesu sprawozdawczego z realizacji kierunków interwencji Programu Rozwoju, referaty oraz jednostki gminne składają sprawozdania na ujednoliconym formularzu sprawozdawczym, wg następującego wzoru (wzór stosowany przy monitoringu realizacji Programu; przy założeniu, że monitoring odbywa się nie rzadziej, niż co dwa lata pierwsze badanie przy wykorzystaniu poniższej tabeli odbędzie się w grudniu 2022. Należy wziąć pod uwagę, iż jedną z głównych podstaw monitoringu realizacji Programu Rozwoju jest corocznie sporządzany Raport o Stanie Gminy):

KIERUNEK INTERWENCJI NR															
CEL STRATEGICZNY NR	CEL OPERACYJNY NR	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA:	JEDNOSTKA MONITORUJĄCA ZE STRONY GMINY:												
<p>OPIS STANU REALIZACJI KIERUNKU INTERWENCJI (m.in.: zrealizowane przedsięwzięcia w danym roku, stopień realizacji kierunku interwencji, skuteczność zastosowanych instrumentów realizacyjnych, ocena partnerów realizacyjnych, sukcesy realizacyjne, uzyskane efekty)</p>															
<p>OPIS POWSTAŁYCH TRUDNOŚCI REALIZACYJNYCH (m.in.: problemy powstałe na etapie realizacji, opóźnienia i ich przyczyny, środki podjęte w celu przezwyciężenia trudności, rekomendacje dotyczące zmian w realizacji kierunku interwencji, możliwe usprawnienia)</p>															
<p>OPIS ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunku interwencji w danym roku, w podziale na źródła finansowania)</p> <table border="0"> <tr> <td>Budżet Gminy</td> <td>(kwota w zł)</td> <td>(% kwoty ogółem)</td> </tr> <tr> <td>Budżet jednostki realizującej</td> <td>(kwota w zł)</td> <td>(% kwoty ogółem)</td> </tr> <tr> <td>Budżet .....</td> <td>(kwota w zł)</td> <td>(% kwoty ogółem)</td> </tr> <tr> <td>Ogółem</td> <td>(kwota w zł)</td> <td>(% kwoty ogółem)</td> </tr> </table>				Budżet Gminy	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)	Budżet jednostki realizującej	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)	Budżet	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)	Ogółem	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)
Budżet Gminy	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)													
Budżet jednostki realizującej	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)													
Budżet	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)													
Ogółem	(kwota w zł)	(% kwoty ogółem)													

Załącznik 1.

ANKIETA – Stan istniejący oraz perspektywy rozwoju Gminy Ryczywół

Szanowni Państwo,

Zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety w celu przygotowania Programu Rozwoju Gminy Ryczywół na lata 2021-2028. Bardzo prosimy Państwa o zastanowienie się i odpowiedzenie na poniższe pytania. Wyniki ankietyzacji będą wykorzystane w procesie tworzenia ostatecznego kształtu opracowania. Zależy nam, aby każdy mieszkaniec skorzystał z szansy i okazji wypowiedzenia się w tak ważnych zagadnieniach, jakimi są kierunki rozwoju i przedsięwzięcia realizowane na terenie Gminy, służące całej społeczności. Chcielibyśmy, aby dokumenty planistyczne, tj.: Program Rozwoju Gminy Ryczywół był naszym wspólnym dziełem, w którym każdy mieszkaniec ma swój udział i w którym odnajduje swoje potrzeby, a założone cele systematycznie i skutecznie realizowane w perspektywie najbliższych lat.

Wypełnioną ankietę prosimy przesłać pod adresem e-mail: m.dudziak@awil.pl do dnia 15.06.2020.

1. **Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie Ryczywół oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi (symbolem „x”):**

Jakość, warunki życia / ocena	Bardzo dobre	dobre	Średnie/ przeciętne	złe	Bardzo złe
warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do instytucji, placówek usługowych	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji oraz form spędzania wolnego czasu	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki	☐	☐	☐	☐	☐
poziom oferty i wydarzeń kulturalnych	☐	☐	☐	☐	☐
stan środowiska naturalnego	☐	☐	☐	☐	☐
walory krajobrazowe	☐	☐	☐	☐	☐
zagospodarowanie przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, rynki, miejsca spotkań)	☐	☐	☐	☐	☐
stan i jakość dróg	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociąg)	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność transportu publicznego	☐	☐	☐	☐	☐

bezpieczeństwo publiczne	☐	☐	☐	☐	☐
rynek pracy (możliwość zatrudnienia)	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość opieki społecznej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość opieki zdrowotnej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość edukacji przedszkolnej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym	☐	☐	☐	☐	☐
usługi turystyczne	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność do bazy gastronomicznej i noclegowej	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do internetu	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez internet)	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje	☐	☐	☐	☐	☐
aktywność środowisk lokalnych	☐	☐	☐	☐	☐
rolnictwo	☐	☐	☐	☐	☐
atrakcyjność gminy wśród turystów	☐	☐	☐	☐	☐
jakość rządzenia (uzyskane środki na rozwój, konsultacje społeczne itp.) oraz funkcjonowanie administracji publicznej w gminie	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie?)	☐	☐	☐	☐	☐

2. **Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi (symbolem „x”):**

Wyszczególnienie	Wysokie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Niskie zagrożenie problemem	Brak problemu
przestępczość				
przestępczość młodocianych				
bezrobocie				
bieda				
przemoc w rodzinie				
alkoholizm				
narkomania				
inne, jakie?.....				

3. **Proszę o wybranie maksymalnie 5 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy Ryczywół oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju:**

Priorytety	Proszę o zaznaczenie maksymalnie 5 odpowiedzi (symbolem „x”)
udogodnienia dla przedsiębiorców (w tym: ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje)	
budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji	
budowa i modernizacja obiektów kultury i rozrywki	
rozwój turystyki, w tym infrastruktury oraz bazy noclegowej i gastronomicznej	
rozwój systemu segregacji odpadów	
promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	
budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych	
rozwój infrastruktury technicznej (w tym: sieci wodociągowej i kanalizacyjnej)	
rozwój transportu publicznego	
poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (w tym budowa rynku, placów, skwerów, miejsc spotkań)	
stworzenie ośrodka usług społeczno-kulturalnych	
zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i patologii społecznych	
poprawa dostępu do opieki zdrowotnej	
poprawa dostępu do świadczeń w zakresie opieki społecznej	
modernizacja i doposażenie przedszkoli oraz szkół	
promocja gminy, w tym: promocja turystyczna	
rozwój sieci internetowej (w tym: szerokopasmowej)	

rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez internet)	
wspieranie działań i organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych, sportowych, organizacji pozarządowych	
monitoring gminy	
sprawny urząd i samorząd gminny	
rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego	
inne (jakie?).....	

4. Proszę wymienić **3 najważniejsze inwestycje / przedsięwzięcia**, które Pani/Pana zdaniem powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy. *Prosimy o precyzyjne określenie nazwy zadania, zakres realizowanego zadania i lokalizację.*

Nazwa zadania	Zakres realizowanego zadania	Lokalizacja

Przykład prawidłowo wypełnionej tablicy: Nazwa zadania: Przebudowa drogi

Zakres realizowanego zadania: nowa nawierzchnia asfaltowa, ścieżka rowerowa; Lokalizacja: miejscowość ....., obszar .....

5. Proszę wymienić **3 obiekty (m.in. budynki) / obszary**, a terenie gminy, które Pani/Pana zdaniem w pierwszej kolejności wymagają odnowienia, modernizacji, nadania nowych funkcji:

Nazwa obiektu lub obszaru / terenu	Lokalizacja

6. **Kluczowy element**, z którego Gmina Ryczywół może być dumna (proszę wymienić maksymalnie 3):

--

7. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy Ryczywół – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi (symbolem „x”):

Działanie / ocena	Bardzo wysoka	wysoka	Średnia/ przeciętna	Niska	Bardzo niska
Atrakcyjna jako miejsce zamieszkania	☐	☐	☐	☐	☐
Atrakcyjna jako miejsce do pracy	☐	☐	☐	☐	☐
Atrakcyjna jako miejsce do wypoczynku	☐	☐	☐	☐	☐
Atrakcyjniejsza niż sąsiednie gminy	☐	☐	☐	☐	☐
Położona w atrakcyjnym miejscu	☐	☐	☐	☐	☐
To gmina, w której można czuć się bezpiecznie	☐	☐	☐	☐	☐
To gmina, z którą jestem silnie związany/a	☐	☐	☐	☐	☐

8. Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź z czym chciał(a)by Pani/Pan aby utożsamiano Gminę Ryczywół w roku 2028?

- z gminą atrakcyjną dla turystów,
- z gminą zapewniającą dostęp do wysokiej jakości usług społecznych,
- z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy,
- z gminą ekologiczną dbającą o środowisko naturalne i estetykę otoczenia,
- zapewniającą wysoki poziom jakości w sektorze rolno-spożywczym,
- z czymś innym: (czym?):

9. Inne wnioski i propozycje do Programu Rozwoju Gminy Ryczywół:

.....

.....

.....

.....

METRYCZKA (proszę wstawić symbol „x” lub uzupełnić dane)

Aby przybliżyć obraz respondentów, prosimy o odpowiedzieć na poniższe pytania:

- 1 Pani/Pana wiek? (proszę zaznaczyć znakiem „x” właściwy przedział):
 18 – 25   26 – 35   36 – 50   51 – 65   66 i więcej
- 2 Pani/Pana płeć? (zaznacz znakiem „x” właściwą):   Kobieta   Mężczyzna
- 3 Pani/Pana wykształcenie? (proszę zaznaczyć znakiem „x” właściwą odpowiedź)
 Podstawowe   Zawodowe   Średnie   Wyższe
- 4 Pani/Pana aktywność zawodowa? (proszę zaznaczyć znakiem „x” właściwą odpowiedź)
 Własna działalność gospodarcza   Praca u pracodawcy sektora prywatnego
 Uczę się /studiuję   Praca w sektorze publicznym
 Bezrobotny   Praca w organizacji pozarządowej
 Emeryt/rencista   Rolnik
- 5 Mieszkam w Gminie Ryczywół, w miejscowości..... (proszę zaznaczyć znakiem „x” właściwą odpowiedź):
 Od urodzenia   Od roku.....   nie dotyczy
- 6 Pracuję / prowadzę działalność gospodarczą na terenie Gminy Ryczywół (proszę zaznaczyć znakiem „x” właściwą odpowiedź):
 tak   nie

Dziękujemy za poświęcony czas i wypełnienie niniejszej ankiety.

